

Nr 1

*Memorial med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till
bankoutskottet avgivna berättelse.*

Bankoutskottet, som vid sitt första sammanträde denna dag emottagit den av fullmäktige i riksbanken, jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges riksbank, till utskottet avgivna berättelsen om bankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1966, får härmed enligt gällande instruktion till riksdagen överlämna samma berättelse.

Stockholm den 13 januari 1967

På bankoutskottets vägnar:

NILS STAHLÉ

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Ståhle, Åke Larsson, Hilding, Lundin, Enarsson och Lundberg;

från a n d r a kammaren: herrar Berglund, Franzén i Motala och Fridolfsson i Rödeby.

Till Riksdagens Bankoutskott

Jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges Riksbank får fullmäktige i riksbanken härmed till bankoutskottet avgiva berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1966. Valutastyrelsens berättelse samt en redogörelse för riksbankens jubileumsfonds finansiella ställning vid utgången av 1966 bifogas.

Kreditpolitiken

Efterfrågetrycket inom svensk ekonomi, som ökat alltsedan 1963, kunde vid ingången av år 1966 förväntas fortsätta att stiga. Det privata näringslivet och kommunerna planerade för 1966 en investeringsökning som sammanlagt var större än den som genomförts under de närmast föregående expansiva åren, och de enskilda konsumenternas disponibla inkomster beräknades växa i ökad takt. Kapacitetsutnyttjandet inom näringslivet var högt, varför produktionen kunde förväntas stiga relativt långsamt. Efterfrågeökningen kunde förutses få som resultat stigande priser och ett ökat underskott i bytesbalansen. Utvecklingen av priserna och utrikeshandeln under årets första månader tydde också på en försämring av den ekonomiska balansen; varje bedömning av utvecklingstendenserna under denna period försvårades dock av verkningarna av den stränga vintern.

Efter hand gick emellertid högkonjunkturen in i ett något lugnare skede, var till ekonomisk-politiska åtgärder bidrog. Avsaktningen i tempot var emellertid moderat och innebar närmast ett avlägsnande av den tendens till överhettning, som kännetecknat ekonomin under 1965. För året som helhet avtog produktionsökningen — från en fyraprocentig stegring under 1965 till en treprocentig under 1966. Stegringstakten för det privata näringslivets investeringar (exkl. lager) ökade emellertid, ehuru i en lägre takt än planerat, medan lagerinvesteringarna minskade. Kommunernas investeringar växte i oförändrad takt, medan ökningen av bostadsbyggandet upphörde. Den privata konsumtionen steg mindre än 1965, både i volym och värde. Exportökningen växte och utgjorde under 1965 och 1966 4 resp. 5 %, medan importökningen avtog från 11 till 2 %, och ökningen av bytesbalansens underskott upphörde.

Under uppsvinget och högkonjunkturen 1963—1965 vidtog riksbanken en serie åtgärder i stabiliserande syfte. Diskontot höjdes i flera etapper från en nivå av 3 1/2 % till 5 1/2 %. För kreditinstitutens upplåning i riksbanken återinfördes den s. k. straffröntan, och flera emissioner av statslån genomfördes i syfte att minska likviditeten i och utanför banksystemet.

Kreditpolitiken under förra delen av 1966 fick en fortsatt restriktiv inriktning med oförminskad press mot bankernas likviditetsställning. Med giltighet från den 10 juni 1966 höjde riksbanken sitt officiella diskonto från 5 1/2 % till 6 %.

Den bild av de svenska konjunkturtendenserna, som tecknats ovan, utgjorde en allmän bakgrund till åtgärden, liksom den försvagning av handelsbalansen som ägt rum. Omedelbart kunde räntehöjningen ses som en anpassning till den åtstramade likviditetssituationen med åtföljande svårigheter att vid rådande räntor emittera obligationer i sådan utsträckning att bostadsbyggnadsprogrammet — och de därmed förenade följdinvesteringarna — kunde genomföras.

Samtidigt med diskontohöjningen uppjusterades straffräntan för affärsbankernas lån i riksbanken från 11 % till 12 %. För banker, som uppfyllde de av riksbanken rekommenderade likviditetskvoterna, uttogs straffränta på belopp, överstigande hälften av respektive bankers fonder och för övriga banker på belopp överstigande en fjärdedel av fonderna. De rekommenderade likviditetskvoterna utgjorde som tidigare för större banker 30 % och för övriga 25 %.

Som framgått ovan blev expansionskrafterna under loppet av 1966 något svagare än vad som förutsetts i början av året. Priser och löner visade en fortsatt ökning, men näringslivets och kommunernas investeringar steg mindre än väntat, handelsbalansen visade tecken — kanske tillfälliga — på en förbättring och pressen på arbetsmarknaden avtog. Kreditpolitiken fick också en något mindre restriktiv inriktning under årets andra hälft. Det åtstramade likviditetssläget lättades och bankernas beroende av lån i riksbanken blev mindre än under motsvarande period 1965. Under första halvåret 1966 hade affärsbankernas nettoskuld till riksbanken uppgått till 488 mkr i genomsnitt per rapportdag (1965 369 mkr) och under andra halvåret utgjorde den 287 mkr (1965 432 mkr). Den 22 juli 1966 ändrade vidare riksbanken bestämmelserna för straffräntan så att endast de banker, som ej uppfyllde de av riksbanken rekommenderade likviditetskvoterna drabbades av straffränta. För dessa kom liksom tidigare att gälla, att de utan straffränta fick i riksbanken låna högst ett belopp som svarade mot 25 % av deras egna fonder. För överskjutande belopp utgick straffränta.

Ränteutvecklingen i övrigt följde förändringarna i riksbankens diskonto. I anslutning till diskontohöjningen i juni höjde bankerna i samråd med riksbanken sina rörliga utlåningsräntor med $\frac{1}{2}$ %, ett beslut som åtföljdes av en uppjustering även av inlåningsräntorna av samma storlek. Därmed kom den högsta inlåningsräntan att utgöra $6\frac{3}{4}$ %. Emissionsräntorna för långfristiga obligationslån steg också med $\frac{1}{2}$ %, vilket blev bestämmande för uppgången i övriga fasta räntor. Vid diskontohöjningen i april 1965 hade höjningen av de fasta räntorna stannat vid $\frac{1}{4}$ %. Den relativt kraftigare höjningen 1966 var motiverad av de stora behoven av obligationsemissioner för bostadsfinansiering. De obligationslån för hypoteksinstitutet, som följde efter diskontohöjningen, erhöll nu en ränta av $6\frac{3}{4}$ %. Samma ränta tillämpades även för det under hösten emitterade långfristiga statslånet, medan räntesatsen för kommunernas och industri-företagens emissioner utgjorde 7 %.

Emissionsverksamheten var under 1966 livlig och större belopp tecknades på under året nytulagda obligations- och förlagslån än under något tidigare år. Teckningarna var särskilt stora under tiden från diskontohöjningen i juni till årets slut, men även under de föregående månaderna var de jämförelsevis be-

tydande — större än under motsvarande tid 1965. Totalt tecknades på årets emissioner ett belopp av 7 159 mkr att jämföras med 3 896 mkr för 1965. För andra låntagare än staten uppgick emissionerna till 5 684 mkr efter att under 1965 ha utgjort 3 450 mkr; härav svarade bostadssektorn för 4 181 mkr (1965 2 103 mkr) och näringslivet, huvudsakligen industrin, för 952 mkr (1965 778 mkr). Bostadsemissionerna var under varje kvartal större 1966 än 1965. Under första kvartalet 1966 uppgick de till 595 mkr (1965 30 mkr), under andra till 1 135 mkr (1965 680 mkr), under tredje till 1 070 mkr (1965 930 mkr) och under fjärde till 1 381 mkr (1965 463 mkr).

Det utöver emissionskontrollen enda förekommande reglerande ingreppet på kapitalmarknaden utgjordes av den i december 1965 träffade överenskommelsen med försäkringsbolagen om deras placeringsinriktning. Inom ramen för emissionskontrollen bibehölls det under 1965 introducerade systemet att avlyft av utestående byggnadskrediter vid obligationsemissioner för de bostadsfinansierande hypoteksinstitutet skulle följas av beviljande av nya byggnadskrediter. I den åtstramad likviditetssituation, som bankerna befann sig i, kunde man nämligen utan denna ordning icke räkna med att avlyft av krediter skulle leda till ny kreditgivning för årets byggnadsprogram.

Valutaregleringen tillämpades under året efter samma linjer som tidigare med syfte att motverka en utlandsfinansiering, som skulle ha kunnat försvaga den inhemska kreditåtstramningen. Den medgivna upplåningen utomlands synes emellertid även under 1966 ha förstärkts genom att kommersiella krediter upp-tagits i utlandet.

Betalningsbalansen karakteriserades under 1966 av någon minskning av det stora underskott som uppstått i handelsbalansen under 1965 och en fortsatt försämring i utfallet av övriga registrerade löpande transaktioner. Underskottet i de löpande betalningarna komparerades liksom föregående år av kapitalbalansen och restposten, varför valutareserven visade en mindre ökning. Riksbankens del av valutareserven steg med 291 mkr till 5 235 mkr, och den totala valutareserven med drygt 300 mkr till ca 5 940 mkr.

Försvagningen av bytesbalansen 1965 medförde att kurserna för utländska valutor på den svenska valutamarknaden under en stor del av året kom att ligga relativt högt. Under 1966 har kurserna fluktuerat inom en snävare ram. Under första delen av året blev kronan successivt fastare men visade under återstoden av 1966 tidvis en viss svagare tendens med en något högre kursnivå som följd.

Den internationella valutamarknaden präglades under 1966, liksom under närmast föregående år, av oron för pundvalutan. De under hösten 1965 avtalade stödåtgärderna för pundet mellan Bank of England och ett antal centralbanker, däribland riksbanken, samt Internationella regleringsbanken ersattes i juni 1966 av nya stödarrangemang mellan samma parter. I september utökades totalbeloppet från 2 800 till 4 500 miljoner dollar för de överenskommelser mellan Federal Reserve Bank of New York och ett antal centralbanker, som tidigare ingåtts i syfte att vid behov motverka störningar på grund av framför allt

kortfristiga kapitalrörelser. Åtminstone temporärt åstadkoms sålunda en avsevärd ökning i de kortfristiga lånemöjligheterna, något som bl. a. får ses mot bakgrunden av att man vid denna tidpunkt velat understryka möjligheterna för effektivt samarbete mellan de större industriländernas centralbanker med hänsyn till att nedannämnda diskussioner om en beredskapsplan för skapande av monetära reserver gjort mindre framsteg under året än man kanske hoppats. Den amerikanska bankens swapöverenskommelse med riksbanken förlängdes i detta sammanhang till juli 1967, varvid beloppet höjdes från 50 till 100 miljoner dollar.

Beslut om höjningar av kvoterna i Internationella valutafonden och andelskapitalet i Världsbanken trädde i kraft 1966. Sverige tecknade vidare 5 miljoner dollar i den nyupprättade Asiatiska utvecklingsbankens andelskapital, varav hälften skall inbetalas under en period av fem år med början 1966.

Studierna inom den s. k. tiolandsgruppen angående det internationella valuta-systemet fortsatte under 1966 med avlämnandet i juni av en rapport till finansministrarna och centralbankscheferna. Av denna framgår att viss enighet föreligger om ett flertal grundläggande principer för ett framtida skapande av internationella reservtillgångar, även om betydande svårigheter återstår att övervinna. Resultatet av de fortsatta studierna, vilka bl. a. skall ske i form av överläggningar med Internationella valutafondens direktionsledamöter, skall framläggas före mitten av 1967.

Kreditmarknaden

Kreditmarknaden förteckade under 1966 i ett betydelsefullt avseende en helt annan bild än under de närmast föregående åren. Statens budget, som i fem års tid växlat mellan smärre över- och underskott, blev under 1966 underbalanserad med ett jämförelsevis stort belopp, vilket hade återverkningar på likviditeten både inom och utom bankväsendet. Kommunernas budgetutfall förbättrades å andra sidan, och deras upplåning avtog. Den privata sektorns upplåning fortsatte att växa, varvid ökningen gällde såväl bostadssektorn som näringslivet. Expansionen av näringslivets upplåning betingades till stor del av industrins växande kreditbehov, medan för övriga näringsgrenar lånefinansieringen synes ha förändrats endast i mindre utsträckning. Den totala nettoupplåningen på den organiserade kreditmarknaden som under loppet av 1966 ökade i snabb takt (diagram A), torde för året som helhet ha uppgått till 12 å 13 miljarder kronor efter att under 1965 ha utgjort något mer än 10 miljarder kronor.¹

¹ Med olika sektors upplåning och utlåning avses kreditströmmar. Det är således ej fråga om utestående skulder och fordringar utan om *förändringar* av dessa.

För kreditströmmarna redovisas genomgående nettouppgifter, men även bruttouppgifter lämnas så långt sådana föreligger. Nettouppgifterna har vad gäller kapitalanskaffningen genom emissioner av obligationer, förlagsbevis och aktier beräknats som differenser mellan nya emissioner och återbetalningar. Nettobeloppen för reverslån och övriga s. k. direkta lån har i en del fall beräknats efter samma princip men i allmänhet som förändringar av nominella eller bokförda ställningsuppgifter. När bokförda ställningsuppgifter legat till grund för beräkningarna, har den korrigering, som ned- och uppskrivningarna motiverar, inte alltid kunnat genomföras.

Nära nog alla större placerargrupper svarade för en större kreditgivning under 1966 än under 1965. Utbudet på kapitalmarknaden (diagram B) ökade både genom tillväxten av kapitalmarknadsinstitutens placeringar och genom ökningen av allmänhetens värdepappersförvärv. Hos kapitalmarknadsinstituten fick i början av året reverslångivningen en framskjuten plats, men längre fram — efter hand som emissionsverksamheten ökade — tilltog obligationsköpen. Affärsbankernas kreditgivning gick i stort sett efter samma utvecklingschema. Deras direkta långivning var förhållandevis omfattande i början av året men avtog senare till förmån för växande obligationsplaceringar. Den direkta utlåningen och värdepappersförvärven tillsammans torde för affärsbankerna ha varit större under 1966 än under 1965. Riksbanken övertog under sommaren 1966 statspapper till ett jämförelsevis stort belopp i syfte att lätta det då strama läget på kreditmarknaden. För året som helhet blev riksbankens förvärv av statspapper något större än under 1965.

Utvecklingen hos olika låntagargrupper

Staten

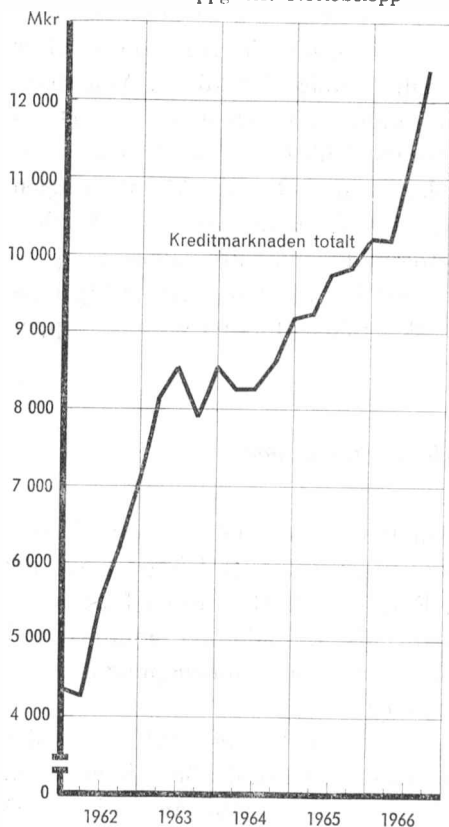
För statsbudgeten registrerades under tiden 1961—1965 endast smärre kassamässiga över- eller underskott under olika år (diagram C), och budgeten var för perioden som helhet något överbalanserad. Från maj 1966 satte en försämring in, och ett underskott om 1 252 mkr uppkom under kalenderåret. Jämfört med 1965, då ett överskott om 245 mkr förelåg, innebar detta en försvagning av budgeten med omkring en och en halv miljard kronor.

Både statens utgifter och inkomster steg under 1966 i lägre takt än under 1965, men avmattningen i tillväxten var mest markerad för inkomsterna. Den något svagare inkomstexpansionen i landet under 1966 än under 1965 höll tillbaka skatteinkomsternas tillväxt. Till dämpningen härav bidrog även det relativt låga skatteuttaget på de efter avtalsuppörelserna retroaktivt utbetalade lönebeloppen. Expansivt på utgiftssidan verkade flera faktorer, bland vilka den växande statliga bostadskreditgivningen fick relativt stor betydelse. I samband med kreditsvårigheterna för bostadsbyggandet under hösten 1966 bemyndigades bostadsstyrelsen att utbetala förskott på preliminärt beviljade bostadslån i flerfamiljshus till ett belopp av högst 300 mkr. Större delen av detta belopp utbetalades under september månad. I statens betalningsrelationer med kommunerna inträffade den förändringen, att bidragen till kommunal skatteutjämning ökade, sedan nya regler härvidlag trätt i kraft den 1 januari 1966. Statens avräkning med kommunerna för uppbyggnadskommunalskatt påverkade vidare statsbudgeten mindre gynnsamt 1966 än 1965. Denna avräkning sker som bekant med viss eftersläpning. Vid en jämnt växande skatteuppbörd innebär detta, att uppbörden per år blir större än utbetalningen till kommunerna samma år. Under 1966 var skillnaden mindre än under 1965.

Den likviditetsskapande effekten av det statliga budgetunderskottet motver-

Diagram A. Kreditmarknaden

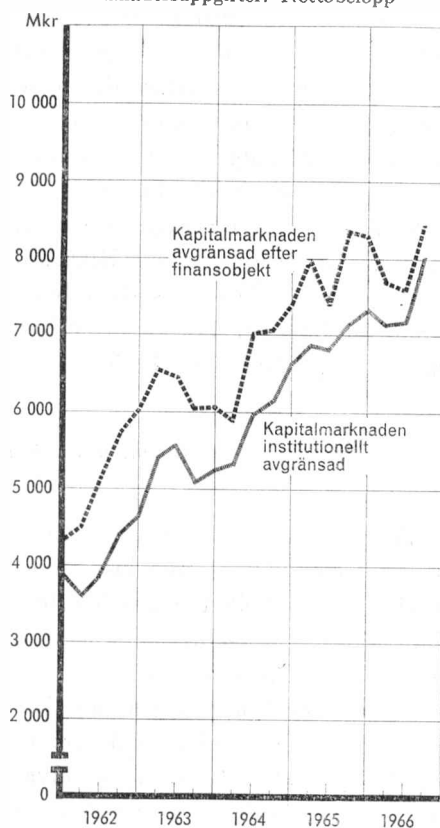
Total kreditgivning på den organiserade marknaden
12-månadersuppgifter. Nettobelopp

Anm. Jfr tabell 1, summakolumnens totalbelopp.

Diagram B. Kapitalmarknaden

Långfristig kreditgivning på den organiserade marknaden
12-månadersuppgifter. Nettobelopp

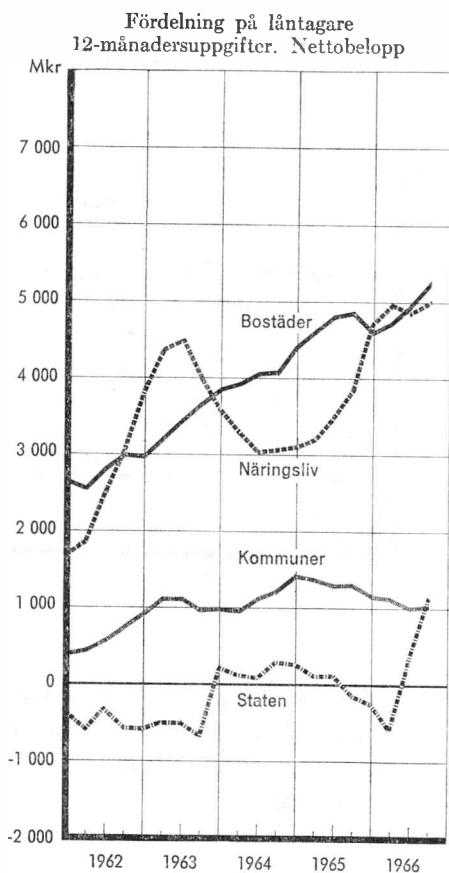

Anm. Jfr tabell 1, summakolumnens två sista rader.

kades till en del av statsupplåningens utformning. I augusti emitterades ett långfristigt statslån av sedvanlig utformning till ett belopp av 450 mkr. Endast ett par miljoner kronor amorterades på sådana lån, varför nämnda transaktioner kom att innebära en nettoupplåning på 448 mkr att jämföras med 374 mkr under 1965.

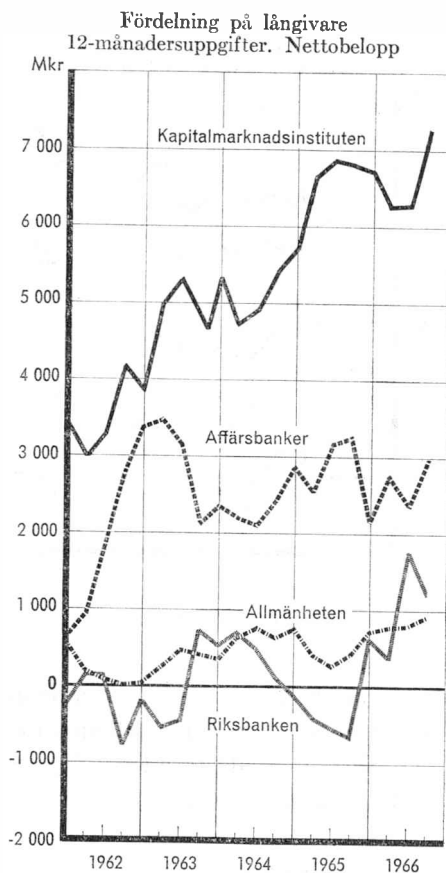
I september 1966 beslöts utgivandet av ett sparobligationslån, »Spar 66», i syfte att — mot relativt hög avkastning — på något längre sikt binda enskilda personers sparmedel. Lånet var till sin typ likt de sparobligationslån, som emitterades under 1960 och 1961. »Spar 66» rönt emellertid en större framgång än sina föregångare. På lånet tecknades 425 mkr mot på de tidigare 152 mkr resp. 70 mkr. Vid utgången av 1966 hade på »Spar 66» inbetalats 271 mkr. Härutöver förekom transaktioner i diverse andra, huvudsakligen långfristiga finansobjekt med en viss nettoåterbetalning som resultat.

Diagram C. Upplåningen på kreditmarknaden

Anm. Jfr tabell 1, totalraden.

Diagram D. Utlåningen på kreditmarknaden

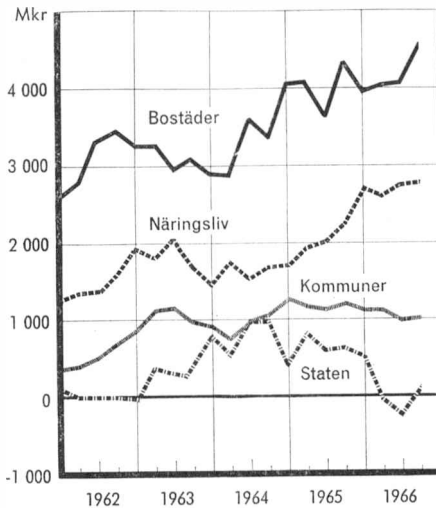
Anm. Jfr tabell 1, summakolumnen.

I fråga om kortfristig låntagning från statens sida kan nämnas, att endast ett kort obligationslån emitterades, uppgående till 600 mkr. Tre korta lån — utgivna åren 1962, 1963 och 1964 — inlöstes på sammanlagt 1 188 mkr att jämföras med 663 mkr under 1965. Genom skattkammarväxelförsäljning och dagslån upplånades netto 1 568 mkr (1965 39 mkr). Den tillfälliga utlåningen till banker utgjorde tillsammans med checkräkningsförändringen 442 mkr (1965 minus 11 mkr).

Totalt innebar den statliga upplåningen under 1966 en relativt större ökning av de kortfristiga skulderna än av de långfristiga. Denna inriktning av statsupplåningen mot ökad kortfristighet får ses mot bakgrunden av den något avtagande ekonomiska aktiviteten i landet och därmed behovet av att så småningom minska likviditetsåstramningen. På 12-månadersbasis var från maj 1966 till årets slut nettoförsäljningen av statspapper till marknaden utanför affärsbankerna lägre än det efter hand alltmer växande statliga utgiftsoverskottet. För

Diagram E. Upplåningen på kapitalmarknaden

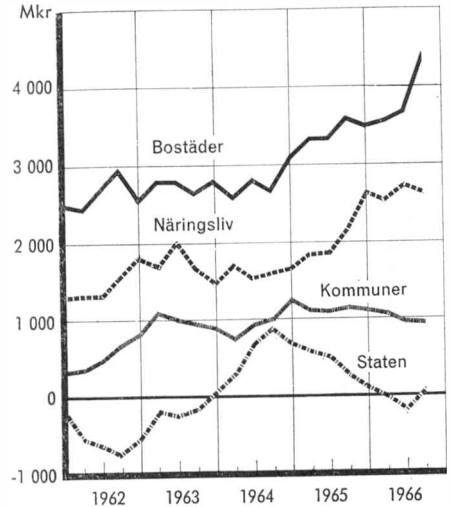
Avgränsning efter finansobjekt
Fördelning på låntagare
12-månadersuppgifter. Nettobelopp

Anm. Jfr tabell 1, näst sista raden.

Diagram F. Upplåningen på kapitalmarknaden

Institutionell avgränsning
Fördelning på låntagare
12-månadersuppgifter. Nettobelopp

Anm. Jfr tabell 1, sista raden.

året som helhet täckte staten ungefär halva sitt upplåningsbehov på denna marknad. Statens nettoupplåning i riksbanken, som var förhållandevis stor under sommaren 1966, då trenden i likviditetsutvecklingen vändes, blev även för hela 1966 som nämnts större än för 1965 eller 880 mkr mot 620 mkr.

Kommunerna

Kommunernas löpande utgifter ökade mer under 1966 än under 1965, medan investeringstillväxten förblev ungefär oförändrad. En betydande inkomstökning ägde rum, och upplåningen blev av allt att döma mindre än under 1965. En viss förbättring av likviditeten inträdde, men likviditetsökningen var ojämnt fördelad, och det finansiella läget förblev ansträngt för många av de mest expansiva kommunerna.

Kommunernas långfristiga bruttoupplåning uppgick för 12-månadersperioden till och med juni 1966 till 1 700 mkr att jämföras med drygt 1 800 mkr under motsvarande period ett år tidigare. Växande amorteringar medförde dock, att den långfristiga nettoupplåningen stannade vid 1 100 mkr mot 1 300 mkr ett år tidigare. Den kortfristiga nettoupplåningen utgjorde under perioderna i fråga 100 resp. 300 mkr.

Nämnda siffror gäller kommunernas sammanlagda upplåning på och utanför den organiserade marknaden. Deras upplåning på enbart den organiserade marknaden var något mindre än totalupplåningen men hade samma avtagande tendens. På den organiserade marknaden företog kommunerna sålunda en netto-

upplåning — lång och kort sammantagen — på i runt tal 1 000 mkr under 12-månadersperioden till och med juni 1966. Under motsvarande period ett år tidigare hade den uppgått till 1 300 mkr. Även senare under året synes denna tendens ha bestått, innebärande en mindre upplåning för kommunerna under 1966 än under 1965 (jfr uppgifterna per september i tabell 1). Upplåningen i form av reverslån avtog för året som helhet, medan obligationsmarknaden togs i anspråk i ökad utsträckning. Kommunerna tillsammans med de kommunfinansierande hypoteksinstituten emitterade sålunda obligationer till ett belopp av omkring 460 mkr under 1966 att jämföras med 394 mkr under 1965.

Kommunernas likvida tillgångar, som under en följd av år minskat, synes under 1966 ha ökat i ej obetydlig utsträckning. Banktillgodohavandena var vid halvårsskiftet nära 700 mkr större än ett år tidigare. I fråga om andra likvida tillgångar skedde ingen större förändring. För övriga finanstillgångar, i första hand lån till kommunala bolag och stiftelser samt aktier i kommunala bolag, fortsatte den ökning, som sedan länge pågått.

Den privata sektorn

För den privata sektorn — till vilken här förs hela ekonomin utanför staten och kommunerna, således även bostadsbyggandet — kan nettoupplåningen under de tre senaste åren beräknas ha uppgått till 7 500, 9 300 resp. 10 500 mkr. Tillväxten gällde såväl bostadskrediterna som krediterna till näringslivet.

Investeringarna i *bostäder*, som under en följd av år ökat — tidvis mycket starkt — kan för 1966 i volym beräknas ha varit något mindre än under 1965, medan de i värde vuxit med ett par procent. För finansieringen av byggandet disponerades bostadsbyggnadskrediter hos affärsbankerna till ett större belopp än 1965. Under vårhalvåret var utnyttjandet under flertalet månader lägre än under motsvarande månad ett år tidigare, vilket till en del betingades av den hårda vintern med därav följande förseningar av igångsättningarna av nya byggen och minskning av byggnadstakten för dem som tidigare igångsatts. Under hösthalvåret var utvecklingen den omvända med månad för månad större dispositioner än året innan.

För de av affärsbankerna kontrakterade bostadsbyggnadskrediterna var tendensen densamma som för dispositionerna, churu mera markerad. Kontrakteringen av nya bostadsbyggnadskrediter började tilltaga tidigare än dispositionerna men uppgick trots detta under första halvåret 1966 till endast 1 440 mkr att jämföras med 1 661 mkr under första halvåret 1965. Under tiden juli—november 1966 utgjorde de 2 272 mkr mot 1 557 mkr under motsvarande tid 1965. Den förhållandevis starka ökningen i beviljandet av nya bostadsbyggnadskrediter under andra halvåret sammanhängde med — förutom en hög efterfrågan på sådana krediter — det allmänt lättare kreditmarknadsläget och ökningen av avlyftningarna av krediter i färdigställda fastigheter, möjliggjord främst genom hypoteksinstitutens omfattande emissionsverksamhet och bostadsstyrelsens förut omnämnda förskottsgivning.

Tabell 1 A. Kreditmarknaden 1965

Nettobelopp för 12-månadersperioden t. o. m. september 1965. Mkr

Långgivare och finansobjekt	Låntagare				Summa
	Staten	Kommuner	Bostäder	Näringsliv	
1. Riksbanken	-725	-9	56	15	-663
2. Skattkamarväxlar och korttidslån ..	-404	—	48	—	-356
3. Obligationer	-321	-9	8	4	-318
4. Direkta lån	—	—	—	11	11
5. Affärsbanker	210	150	1 183	1 714	3 257
6. Skattkamarväxlar och korttidslån ..	- 18	—	—	—	- 18
7. Obligationer	235	50	715	43	1 043
8. Aktier	—	—	—	6	6
9. Direkta lån	- 7	100	468	1 665	2 226
10. Andra banker	75	416	1 816	496	2 803
11. Skattkamarväxlar och korttidslån ..	27	—	—	—	27
*12. Obligationer	63	89	317	13	482
*13. Reverslån m. m.	- 15	327	1 199	483	2 294
14. Enskilda försäkringsinrättningar	120	112	405	613	1 250
15. Skattkamarväxlar	10	—	—	—	10
*16. Obligationer och förlagsbevis	110	40	278	62	490
*17. Aktier	—	—	—	137	137
*18. Reverslån m. m.	—	72	127	414	613
19. Offentliga försäkringsinrättningar ..	289	584	1 335	548	2 756
*20. Obligationer och förlagsbevis	289	220	1 303	338	2 150
*21. Reverslån m. m.	—	364	32	210	606
22. Allmänheten (restpost)	-120	27	32	484	423
23. Skattkamarväxlar och korttidslån ..	13	—	—	—	13
*24. Obligationer och förlagsbevis	-161	25	13	2	-121
*25. Aktier	—	2	19	482	503
26. Diverse	28	28
27. Kreditmarknaden totalt	-151	1 280	4 827	3 870	9 826
28. Skattkamarväxlar och korttidslån ..	-372	—	48	—	-324
29. Kortfristiga obligationer	-422	—	-13	-48	-483
30. Långfristiga obligationer och förlagsbevis	637	415	2 647	510	4 209
31. Aktier	—	2	19	625	646
32. Affärsbankernas och riksbankens direkta lån m. m. (4 + 9)	- 7	100	468	1 676	2 237
33. Kapitalmarknadsinstitutens reverslån m. m. (13 + 18 + 21)	- 15	763	1 658	1 107	3 513
34. Diverse (26)	28	28
35. Kapitalmarknaden, avgränsad efter finansobjekt (30 + 31 + 33)	622	1 180	4 324	2 242	8 368
36. Kapitalmarknaden med institutionell avgränsning (med * markerade poster)	286	1 139	3 588	2 141	7 154

Anm. »Kreditmarknaden» omfattar i denna tabell statens, kommunernas, bostadssektorns och näringslivets totala upplåning i banker och försäkringsinrättningar samt deras kapitalanskaffning utanför bankerna och försäkringsinrättningarna genom emission av aktier, förlagsbevis och obligationer (för staten även andra finansobjekt än obligationer). Upplåningen är räknad netto, d. v. s.

Tabell 1 B. Kreditmarknaden 1966

Nettobelopp för 12-månadersperioden t. o. m. september 1966. Mkr

Långgivare och finansobjekt	Låntagare				Summa
	Staten	Kommuner	Bostäder	Näringsliv	
1. Riksbanken	880	17	287	63	1 247
2. Skattkammарväxlar och korttidslån ..	1 348	—	230	—	1 578
3. Obligationer	—188	17	57	45	—369
4. Direkta lån	20	—	—	18	38
5. Affärsbanker	37	50	586	2 312	2 985
6. Skattkammарväxlar och korttidslån ..	174	—	—	—	174
7. Obligationer	— 86	50	130	13	107
8. Aktier	—	—	—	12	12
9. Direkta lån	— 51	—	456	2 287	2 692
10. Andra banker	— 59	526	1 878	599	2 944
11. Skattkammарväxlar och korttidslån ..	16	—	—	—	16
*12. Obligationer	— 50	121	276	29	376
*13. Reverslån m. m.	— 25	405	1 602	570	2 552
14. Enskilda försäkringsinrättningar	— 22	75	689	456	1 198
15. Skattkammарväxlar	1	—	—	—	1
*16. Obligationer och förlagsbevis	— 23	— 2	448	31	454
*17. Aktier	—	—	—	106	106
*18. Reverslån m. m.	—	77	241	319	637
19. Offentliga försäkringsinrättningar ..	167	364	1 859	723	3 113
*20. Obligationer och förlagsbevis	172	136	1 770	418	2 496
*21. Reverslån m. m.	— 5	228	89	305	617
22. Allmänheten (restpost)	119	—10	—41	852	920
23. Skattkammарväxlar och korttidslån ..	53	—	—	—	53
*24. Obligationer och förlagsbevis	— 6	—10	—41	—44	—101
*25. Aktier	—	—	—	896	896
26. Diverse	72	72
27. Kreditmarknaden totalt	1 122	1 022	5 258	5 005	12 407
28. Skattkammарväxlar och korttidslån ..	1 592	—	230	—	1 822
29. Kortfristiga obligationer	—588	— 1	—	—85	—674
30. Långfristiga obligationer och förlagsbevis	107	313	2 640	577	3 637
31. Aktier	—	—	—	1 014	1 014
32. Affärsbankernas och riksbankens direkta lån m. m. (4 + 9)	— 31	—	456	2 305	2 730
33. Kapitalmarknadsinstitutens reverslån m. m. (13 + 18 + 21)	— 30	710	1 932	1 194	3 806
34. Diverse (26)	72	72
35. Kapitalmarknaden, avgränsad efter finansobjekt (30 + 31 + 33)	77	1 023	4 572	2 785	8 457
36. Kapitalmarknaden med institutionell avgränsning (med * markerade poster)	63	955	4 385	2 630	8 033

upplånade belopp har minskats med återbetalade. Riksbankens skattkammарväxelnehav har minskats med statens tillgodohavanden i riksbanken, så att statens upplåning överensstämmer med budgetutfallet. Brister i källmaterialet har i en del fall nödvändiggjort uppskattningar.

Tabell 2. Inlåning hos bankerna

Mkr

	Förändringar i inrestående belopp under 12-månadersperioden t. o. m. november			Ställning 30/11 1966
	1964	1965	1966	
Riksbanken	104	176	145	1 259
Affärsbanker	2 068	1 202	2 331	28 749
Kapitalsamlings- och sparkasseräkning	20	302	842	11 471
Kapitalräkning med 12 månaders uppsäg- ning	1 780	1 214	1 024	8 439
Kapitalräkning med 6 månaders uppsägning	—97	—185	—116	850
Övriga räkningar	365	—129	581	7 989
Sparbanker	1 316	1 553	2 100	23 400
Postsparbanken	360	325	470	6 873
Postgiro	229	241	449	3 378
Centralkassor för jordbrukskredit	344	375	341	2 831
Summa	4 421	3 872	5 836	66 490

Anm. Siffrorna grundar sig på månadsstatistiken för respektive institutioner. För riksbanken avser uppgifterna andra insättare än banker och statliga myndigheter. Siffrorna för sparbanker är uppskattade med ledning av uppgifter från de 80 större sparbankerna.

För året som helhet synes de hos affärsbankerna disponerade bostadsbyggnadskrediterna ha varit något större än avlyftningarna och således en viss nettokreditgivning ha förekommit. Denna torde emellertid ha varit mindre än under 1965; under 12-månadersperioderna till och med november 1965 och 1966 uppgick de hos affärsbankerna disponerade beloppen till 3 694 resp. 3 697 mkr, avlyftningarna till 3 239 resp. 3 523 mkr och nettobeloppen följaktligen till 455 resp. 174 mkr.

Bostadssektorns totala nettouplåning på den organiserade marknaden var större 1966 än 1965. Hypoteksinstitutens växande kreditförmedling bidrog i första hand till bostadskreditgivningens ökning, men en stegring redovisas också för sparbankernas och försäkringsbolagens bostadslånggivning. Totalt torde bostadssektorns nettouplåning på den organiserade marknaden — för 1965 beräknad till 4 600 mkr — under 1966 ha uppgått till mer än 5 000 mkr. Härtill kom den statliga delen av bostadsfinansieringen, som under 1965 utgjorde ej fullt en miljard kronor men som under 1966 torde ha uppgått till omkring en och en kvarts miljard kronor. I uppgifterna om bostadskreditgivningen ingår emellertid inte enbart krediter för nyproducerade bostäder. Såsom primärstatistiken är utformad, kan nämligen krediterna för bostadsbyggandets finansiering inte genomgående renodlas från krediter för byggande av kontors- och affärslokaler eller från krediter mot säkerhet i äldre fastigheter.

Näringslivets investeringar, inkl. lager, var i volym ungefär av samma omfattning 1966 som 1965 men i värde 5 % större. Investeringarna i byggnader och

anläggningar växte i en snabbare takt än under 1965 — såväl i volym som i värde — medan maskininvesteringarnas stegringstakt avtog och lagerinvesteringarna minskade. De totala investeringarna inom handeln fortsatte att avtaga under 1966 och gjorde detta i större utsträckning än under 1965. För industrin fortgick investeringsökningen.

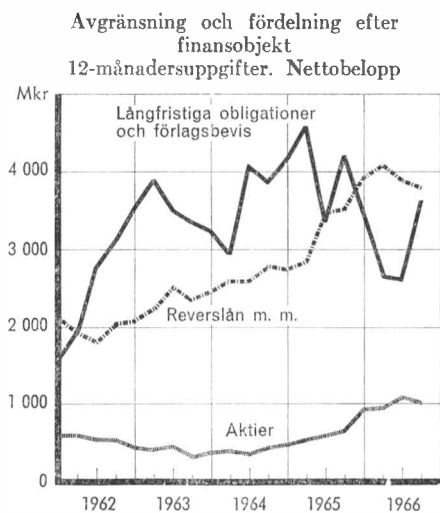
Näringslivets upplåning, som växte mycket kraftigt från 1964 till 1965, fortsatte att växa under 1966. Upplåningen på den svenska kreditmarknaden tilltog, och kreditanskaffningen utomlands synes ha fortsatt. De privata långfristiga lånen från utlandet blev av ungefär oförändrad omfattning, och restposten i betalningsbalansen tyder på att leverantörskrediterna i anslutning till handel med utlandet givit ett fortsatt finansieringstillskott till de svenska företagen (jfr. avsnittet om betalningsbalansen).

Tillväxten av företagens kapitalanskaffning inom landet kom under en stor del av året att främst falla på lån i affärsbankerna. Framför allt växte industrins kredittagning hos dessa banker. Näringslivets upplåning hos kapitalmarknadsinstituten synes i det närmaste ha varit av oförändrad omfattning; ökningen i dessa instituts placeringar gällde främst krediter till bostadssektorn. Företagens emissioner av obligationer och förlagsbevis var något större 1966 än 1965. Inräknas de företagsfinansierande hypoteksinrättningarnas emissioner uppgick emissionerna under de båda åren till 952 resp. 778 mkr. Kapitalanskaffningen genom utgivning av aktier avtog å andra sidan; under året utgjorde denna 726 mkr att jämföras med 934 mkr under 1965.

För den privata sektorn — företag, hushåll m. fl. — växte de likvida tillgångarna under 1966 mera än under 1965. Från slutet av november 1965 till slutet av november 1966 kan innehavet av banktillgodohavanden och sedlar beräknas ha ökat med 9 % efter att ha ökat med 7 % under motsvarande period ett år tidigare. (I denna beräkning har uppgifterna i tabell 2 och 4 om banktillgodohavanden och sedlar korrigerats för kommunernas andel härav.) Omsättningen av varor och tjänster växte å andra sidan i en lägre takt 1966 än 1965. Sett mot bakgrunden härav kom den privata sektorns likviditetsläge att utvecklas förhållandevis gynnsamt under 1966.

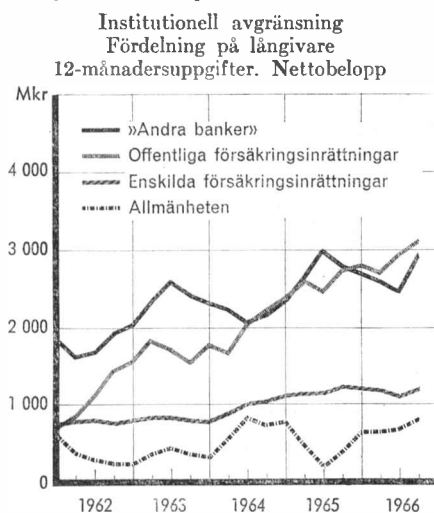
Informationerna om hur likviditeten inom samhällsekonominns olika delar förändrats är knapphändig. Per september föreligger uppgifter för stora och medelstora företag. Dessa visar för industrin liksom för partihandeln en minskning av kassa och banktillgodohavanden. För detaljhandeln förelåg däremot en ökning. I övrigt saknas information, men sannolikt förekom en ökning även för andra företagsgrupper. Härpå tyder den inträffade, osedvanligt starka tillväxten av behållningarna på bankräkningar med kort uppsägningstid, på vilka företag i stor utsträckning har sina bankmedel placerade. Den jämförelsevis stora ökningen av de totala banktillgodohavandena har emellertid otvivelaktigt sin främsta förklaring i utvecklingen av hushållens tillgodohavanden.

Diagram G. Kapitalmarknadsutbudet

Anm. Jfr tabell 1, summakolumnens rad 30, 31 och 33.

Diagram H. Kapitalmarknadsutbudet

Anm. Jfr tabell 1, summakolumnens med * markerade rader.

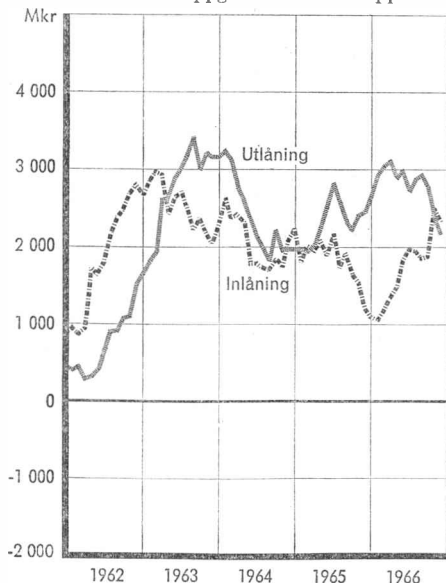
Utbudet på kapitalmarknaden

Det är förenat med både principiella och praktiska svårigheter att från den totala kreditmarknaden avgränsa vad som bör hänföras till kapitalmarknaden, »marknaden för långfristig kredit». En ungefärlig avgränsning kan uppnås genom att man antingen tar sikte på finansobjekten och summerar de placeringar, som normalt avser långfristiga engagemang, eller tar fasta på placeringarna och därvid utesluter riksbanken och affärsbankerna. Sammanföres placeringarna i aktier, förlagsbevis och långfristiga obligationer med reverslånen hos kapitalmarknadsinstituterna, vilket innebär, att kapitalmarknaden avgränsas efter finansobjektens art, visar sig placeringarna för åren 1964—1966 ha uppgått till netto 7 400, 8 300 resp. 9 000 mkr. Summeras kapitalmarknadsinstitutens reverslånggivning med de obligationer, förlagsbevis och aktier, som köpts av kapitalmarknadsinstituterna och allmänheten, vilket kan sägas innebära att kapitalmarknaden avgränsas institutionellt, erhålles lägre belopp, nämligen 6 600, 7 300 resp. 8 600 mkr. De långfristiga placeringarna under år 1966 om 8,5 à 9 miljarder kronor svarade således i runt tal för två tredjedelar av hela kreditutbudet på den organiserade marknaden.

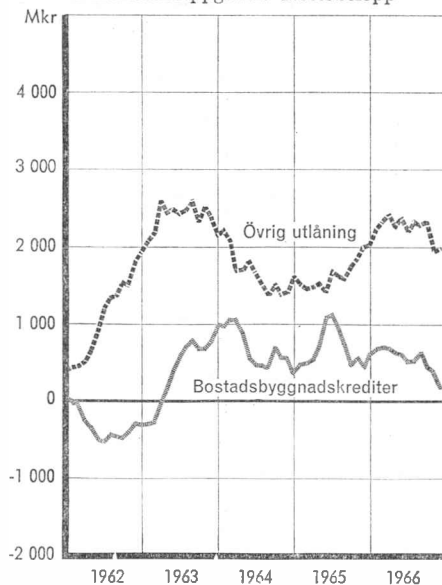
Nettoplaceringarna i långfristiga obligationer och förlagsbevis, som avtog under 1965 efter en kraftig expansion 1964, ökade på nytt under andra halvåret 1966 och torde för året som helhet ha uppgått till mer än 4 000 mkr; för 12-månadersperioden till och med september 1966 uppgick de till 3 637 mkr (diagram G). Kapitalmarknadsinstitutens reverslånggivning, vars tillväxt var särskilt markerad under 1965 och då steg till i det närmaste 4 000 mkr, torde under 1966 ha för-

Diagram J. Affärsbankernas
utlåning och inlåning

12-månadersuppgifter. Nettobelopp

Diagram K. Affärsbankernas bostads-
byggnadskrediter och övriga utlåning

12-månadersuppgifter. Nettobelopp

blivit av nämnda omfattning. Även för placeringarna i aktier hade under 1965 registrerats en snabb ökning, och den då uppnådda höga nivån — ett nettobelopp av ca 1 000 mkr — bibehölls under 1966.

Bland kapitalmarknadsinstituterna redovisas för gruppen *offentliga försäkringsinrättningar* en fortgående, stark placeringsökning (diagram H). Denna förklaras helt av allmänna pensionsfondens tillväxt. För hela 1966 torde fondens totala nettoplaceringar ha uppgått till 4 200 mkr. De s. k. återlånen uppgick till ca 400 mkr och placeringarna i obligationer, förlagsbevis och reverslån till ca 3 800 mkr. Under 1965 var fondens nettoplaceringar ca 3 100 mkr, av vilka återlånen utgjorde ca 300 mkr och placeringarna i objekt av kapitalmarknadskarakter ca 2 800 mkr.

De *enskilda försäkringsinrättningarnas* nettoplaceringar förblev av ungefär samma omfattning 1966 som 1965 eller omkring 1 200 mkr. Uppgifter för januari—september 1965 och 1966 visar för livförsäkringsbolagen en viss nedgång av nettoplaceringarna under det senaste året och för sakkolagen en viss ökning.

De totala nettoplaceringarna för de institut, som i tabell 1 sammanförts under beteckningen »*Andra banker*» — sparbanker, postbanken och centralkassor för jordbrukskredit — kan i vad gäller långfristiga placeringar beräknas ha uppgått till 3 000 mkr under 1966 att jämföras med 2 700 mkr under 1965. Till placeringsökningen bidrog framför allt sparbankerna, vilkas inlåning under 1966 utvecklats förhållandevis gynnsamt.

Tabell 3. Affärsbankernas utlåning

Månadsuppgifter. Nettobelopp. Mkr

	Bostadsbyggnadskrediter			Övrig utlåning			Totalt		
	1964	1965	1966	1964	1965	1966	1964	1965	1966
Januari	— 51	66	117	378	253	460	327	319	577
Februari	103	124	153	17	— 36	69	120	88	222
Mars	88	142	110	412	443	524	500	585	634
April	— 74	94	40	— 4	46	—129	— 78	140	— 89
Maj	—226	155	149	647	534	661	421	689	810
Juni	52	81	— 26	—193	82	—107	—141	163	—133
Juli	139	— 22	— 1	154	101	238	293	79	237
Augusti	87	—156	— 37	—119	—170	—222	— 32	—326	—259
September	174	— 86	—284	314	475	520	488	389	236
Oktober	— 50	47	— 2	—199	— 91	—481	—249	— 44	—483
November	161	51	—182	303	462	513	464	513	331
December	— 41	137		— 87	— 58		—128	79	
12-månadersperioden t. o. m. november ...	566	455	174	1 424	2 012	1 988	1 990	2 467	2 162

Affärsbankernas verksamhet

Utvecklingen för affärsbankerna under 1966 kännetecknades av en omfattande nettoutlåning till allmänheten, fortsatta stora förvärv av hypoteksobligationer, en starkt växande inlåningsström och en förbättring av likviditeten.

Nettoutlåningen till allmänheten, som under större delen av 1965 växte snabbt, fortsatte att växa under de första månaderna av 1966. Under våren och sommaren 1966 fick utlåningsströmmen ett lugnare tempo för att senare under året påtagligt minska (diagram J). För 12-månadersperioden till och med november 1966 uppgick nettobeloppet för affärsbankernas utlåning till allmänheten till 2 162 mkr att jämföras med 2 467 mkr under motsvarande period ett år tidigare.

Affärsbankernas nettoutlåning till allmänheten har i tabell 3 delats upp i bostadsbyggnadskrediter och övrig utlåning. Som framgår av tabellen uppgick sistnämnda utlåning under 12-månadersperioden till och med november 1966 till ett något mindre nettobelopp än under motsvarande period ett år tidigare eller till 1 988 mkr mot 2 012 mkr. Den snabba ökningen av denna kreditgivning från och med hösten 1965 fortsatte under de första månaderna 1966 men avtog senare under året (diagram K).

Nettoutlåningen till bostadsbyggandet, dvs. nyutlåningen minskad med företagna avlyftningar av krediter i färdigställda fastigheter, var under en stor del av året relativt omfattande men avtog efter hand liksom utlåningen till övriga ändamål. Nedgången betingades, såsom tidigare visats, av växande avlyft; nyutlåningen ökade.

Tabell 4. Förändringar i bankernas likvida tillgångar

Mkr

	12-månadersperioden t. o. m. november		
	1964	1965	1966
<i>Påverkande faktorer</i>			
1. Total valutareserv	958	311	419
2. Statens kassamässiga utgiftsöverskott	201	—278	1 111
3. Statens upplåning exkl. lån hos riksbanken och affärsbankerna samt exkl. kortfristiga lån hos postbanken och allmänna pensionsfonden (ökn.-)	—808	—219	— 467
4. Allmänhetens sedelinnehav (ökn.-)	—374	—314	— 449
5. I riksbanken placerade investeringsfonder (ökn.-)	—105	—175	— 148
6. Övriga riksbankstransaktioner	— 63	—307	— 38
7. Affärsbankernas nettoköp av hypoteksobligationer	630	689	578
8. Andra affärsbankstransaktioner	184	90	64
9. Summa	623	—203	1 070
<i>Affärsbankernas likvida tillgångar</i>			
10. Kassa, inhemska checkar och postremissväxlar ..	158	161	34
11. Nettofordran på inhemska banker	117	— 96	335
12. Upplåning i riksbanken (ökn.-)	—167	—389	71
13. Dagslån till riksgäldskontoret	1	24	— 166
14. Skattkammarväxlar	— 71	—571	162
15. Nettofordran på utländska banker	253	— 19	196
16. Summa 10—15	291	—890	632
17. Korta statsobligationer	—113	96	— 119
18. Långa »	—235	— 41	58
19. Korta hypoteksobligationer	— 69	212	102
20. Långa »	699	477	476
21. Summa 17—20	232	744	517
22. Summa (16+21)	573	—146	1 149
<i>Postbankens och allmänna pensionsfondens korta nettofordringar</i>			
23. Korta nettofordringar gentemot banker	51	— 55	— 91
24. Korta nettofordringar gentemot riksgäldskontoret	— 1	— 2	12
25. Summa	50	— 57	— 79

Anm. Positiva tal innebär ökning av de likvida tillgångarna, negativa innebär minskning.

Vid sidan av den direkta utlåningen bidrog affärsbankerna till kreditförsörjningen genom placeringar i obligationer. Dessa placeringar gällde till övervägande del obligationer emitterade av de bostadsfinansierande hypoteksinstituten. Nettoförvärven av dessa obligationer växte dock inte lika mycket som den direkta nettokreditgivningen till bostadsbyggandet minskade, varför affärsbankernas sammanlagda tillskott till bostadsfinansieringen kom att uppgå till ett

Tabell 5. Affärsbankernas nettoställning gentemot riksbanken

Mkr

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1961	32	29	-231	-375	-299	-293	-205	14	-201	5	-109	58
1962	17	25	6	52	-232	-285	12	46	-307	-226	-220	43
1963	-123	-236	-321	-376	-504	-665	-199	86	-121	16	-278	-181
1964	33	46	-258	-149	-180	-555	-437	-374	-289	-122	-419	-189
1965	-162	-173	-260	61	-591	-965	-359	-208	-545	-506	-610	-364
1966	-321	-364	-588	-319	-803	-533	-194	-182	-438	-187	-573	-145

Anm. Nettoställningen under en månad har beräknats som medeltalet av de vid månadens fyra rapportdagar föreliggande differenserna mellan affärsbankernas tillgodohavanden på checkräkning i riksbanken och deras skuld till riksbanken för upptagna lån.

lägre belopp 1966 än 1965. Under 12-månadersperioden till och med november 1966 uppgick det till ca 750 mkr att jämföras med ca 1 150 mkr under motsvarande tid föregående år.

Ökningen av insättarbehållningen i affärsbankerna, som under åren 1963—1965 avtagit från omkring 3 000 mkr till omkring 1 000 mkr per 12-månadersperiod, steg snabbt under 1966. Tillväxttakten var jämfört med tidigare år hög under årets första och andra kvartal, den avtog under det tredje kvartalet men tilltog på nytt under fjärde kvartalet (diagram J). Under 12-månadersperioden till och med november 1966 uppgick ökningen till 2 331 mkr att jämföras med 1 202 mkr under motsvarande period ett år tidigare.

Affärsbankernas totala likvida tillgångar, innefattande i huvudsak kassatillgångar, valutor, skattkamarväxlar och obligationer, ökade under 12-månadersperioden till och med november 1966 med 1 149 mkr, vilket mot bakgrunden av en minskning med 146 mkr under motsvarande tid ett år tidigare innebar en betydande förbättring i likviditetsutvecklingen (tabell 4). Omkastningen i utvecklingen gällde de mera kortfristiga tillgångarna. Nettofordringarna på utländska banker, som under 1965 minskat, växte under 1966. Gentemot riksbanken förbättrades nettoställningen. Som framgår av tabell 5 var affärsbankernas nettoskuld till riksbanken från juni till årets slut mindre under 1966 än 1965. Den för bankerna genomsnittliga likviditetskvoten — förhållandet mellan likvida tillgångar och förpliktelser, beräknat enligt riksbankens rekommendation — uppgick vid slutet av november 1966 till 33,3 % att jämföras med 31,8 % vid slutet av november 1965.

Förbättringen i likviditetsutvecklingen hos bankerna kan endast till en liten del förklaras av valuta-reservens gynnsammare utveckling under 1966 jämfört med 1965. Den främsta orsaken utgjordes av omkastningen i statsbudgetens utfall från inkomst- till utgiftsöverskott. Statens upplåning på marknaden utanför bankerna verkade visserligen neutraliserande, men såsom tidigare nämnts inte i tillräcklig utsträckning för att helt upphäva budgetutfallets likviditetsökande

effekt. I viss utsträckning motverkades likviditetstillväxten hos affärsbankerna även genom ökningen av allmänhetens sedelinnehav och av företagens placeringar i riksbanken av fondmedel för investering men sammanlagt blott obetydligt mer än under föregående år.

Obligationsmarknaden

Emissionsverksamheten

Emissionsmarknaden dominerades under 1966 liksom under de senaste åren av lån för bostadsfinansiering. Mellan bostadsemissionerna emitterades industri- och kommunobligationer, varjämte staten vid ett par tillfällen tog marknaden i anspråk.

Under första kvartalet emitterades industrilån på tillsammans 135 mkr. I mars kom den första bostadsemissionen, varvid bostadskreditkassan och de privata instituten tillsammans emitterade 500 mkr. I maj följde så en ny emission för bostadskreditkassan på 500 mkr som i juni följdes av en för de övriga bostadsinstituten på 600 mkr. Det första halvåret avslutades med lån för Stockholm, Göteborg och Malmö på tillsammans 120 mkr.

Under första halvåret hade därmed tecknats bostadsobligationer för 1 730 mkr (1:a halvåret 1965 700), industriobligationer för 170 (300), kommunobligationer för 160 (210) och bankförlagslån för 55 mkr (130).

Ett långt och ett kort statslån bjöds ut av riksgäldskontoret i början av augusti. Det långa, ett $6\frac{3}{4}\%$ lån, var 11-årigt med rätt för låntagaren att återbetala efter 10 år. Det korta var knappt tvåårigt och räntesatsen var $7,25\%$

Tabell 6. Emissionsvillkor för långfristiga obligations- och förlagslån

Procent

Låntagare	9/4 1965— 9/6 1966	1966 10/6—31/12
Svenska staten	6,75
Hypoteksinstitut		
Stadshypotekskassan m. fl. primärlånggivare	6,25 ¹	} 6,75
Bostadskreditkassan m. fl. sekundärlånggivare	6,5 ¹	
Industrier		
obligationslån	6,5	7,0
förlagslån	7	7,5
Kommuner	6,5	7,0
Banker (förlagslån)	6,75	7,25
Riksbankens diskonto	5,5	6,0

¹ Sammanslagna till »enhetsslån» med $6,25\%$ ränta fr. o. m. december 1965.

Tabell 7. Obligations- och förlagslåneemissioner

Tecknade belopp, Mkr

Låntagare	1962	1963	1964	1965	1966
Staten	1 050 ¹	2 874 ³	1 531 ⁴	446 ⁶	1 475
Korta obligationer	1 000	1 974	737	—	450
Långa obligationer	—	800	693	400	600
Premieobligationer	50 ¹	100 ³	101 ⁴	46 ⁶	—
Sparobligationer	—	—	—	—	425
Hypoteksinstitut	2 302 ²	1 595	3 282 ⁵	2 387 ⁷	4 675 ¹⁰
Bostadsinstitut	2 061 ²	1 359	2 875 ⁵	2 103 ⁸	4 181
Kommuninstitut	86	60	214	104	221
Övriga	155	176	193	180 ⁹	273 ¹⁰
Övriga låntagare	1 500	1 172	1 168	1 063	1 009
Industrier	1 068	590	601	598	679
Kommuner	290	360	445	290	240
Kommunala företag	34	10	—	—	—
Banker	98	112	107	175	90
Utlandet	10	100	15	—	—
Summa	4 852	5 641	5 981	3 896	7 159

Dessutom konvertering, ¹ 150 mkr, ² 400 mkr, ³ 175 mkr, ⁴ 9 mkr, ⁵ 305 mkr, ⁶ 145 mkr, ⁷ 121 mkr, ⁸ 56 mkr, ⁹ 65 mkr och ¹⁰ 57 mkr.

Anm. Sifferuppgifterna avser belopp, varom under respektive år avtal om försäljning träffats (tecknade belopp). I beloppen ingår även under tidigare år daterade lån.

(tabell 6). Båda emitterades till pari. Av det förra utbjöds 400 mkr och lånet övertecknades snabbt, medan teckningen på det korta lånet avbröts, då beloppet nått i det närmaste 500 mkr.

I slutet av augusti emitterade bostadskreditkassan 500 mkr, varefter de övriga bostadsinstituten en vecka senare sålde ytterligare drygt 500 mkr. Därefter följde under september—december industrilån på tillsammans 439 mkr samt liksom i juni lån för de tre största städerna på 120 mkr. Riksgäldskontoret utgav i september ett sparobligationslån, Spar 66, varå tecknades 425 mkr. I oktober emitterade de privata bostadsinstituten drygt 560 mkr obligationer och i november bostadskreditkassan 500 mkr. Därefter har såväl bostadskreditkassan som de övriga bostadsinstituten medgivits fortsatt successiv försäljning.

Emissionsverksamheten under de fem senaste åren redovisas i tabell 7 och bostadsemissionerna kvartalsvis för åren 1963—1966 i tabell 8.

Tabell 8. De bostadsfinansierande hypoteksinstitutens obligationsemissioner

Tecknade belopp. Mkr

	1963	1964	1965	1966
1:a kvartalet	360	390	30	595
2:a kvartalet	265	1 130	680	1 135
3:e kvartalet	550	250	930	1 070
4:e kvartalet	184	1 105	463	1 381
Hela året	1 359	2 875	2 103	4 181

Kursutvecklingen

Efter ett ganska kraftigt kursfall i december 1965 stabiliserades obligationskurserna vid årsskiftet. Flertalet kurser kom sedan att ligga oförändrade fram till diskontoändringen i juni med undantag för det s. k. eviga 3% statslånet av 1934, som under januari—februari tappade mer än 6 procentenheter. Kursfallet var närmast en fördröjd anpassning till den nyssnämnda kursnedgången för flertalet lån i december.

Räntehöjningen i juni återverkade på kurserna för långa obligationer genom en nedgång med genomsnittligt ett par tre procentenheter och en höjning av effektivräntan med ungefär $1/4$ %. Under tiden fr. o. m. augusti har en successiv åtstramning av kurserna ägt rum främst vad beträffar det äldre lågprocentiga materialet. Kursläget för långa lågprocentiga obligationer var vid årsskiftet ungefär detsamma som före räntehöjningen i juni. Köpkurser och förräntning redovisas kvartalsvis i tabell 9.

Tabell 9. Köpkurser och effektiv förräntning för vissa statslån

Procent

	Kurser					Effektiv ränta				
	1965	1966				1965	1966			
	31/12	31/3	30/6	30/9	31/12	31/12	31/3	30/6	30/9	31/12
Lån med kort återstående löptid										
5 1/4 1958/68 28/4	97½	97	95½	96½	97¾	6,42	6,82	7,93	7,64	7,04
4 1954/66/70	88½	89	86½	88	90½	6,82	6,83	7,72	7,46	6,86
Lån med lång återstående löptid										
6 1964/74/80	96½	97	92½	95	95	6,37	6,32	6,82	6,55	6,55
5 1/2 1960/70/75	93½	93¾	91	92½	92¾	6,44	6,50	6,89	6,67	6,74
4 1/2 1956/66/80	82	82	80	82¼	83	6,45	6,48	6,76	6,49	6,42
3 1945/55/85 1/7	61¾	62	60	63¼	65¾	6,48	6,48	6,77	6,39	6,12
3 1934/44/—	58¾	53	48	51¼	55	5,10	5,66	6,25	5,85	5,45

Betalningsbalansen

Betalningarna till och från utlandet, som under 1964 hade lämnat ett överskott på närmare en miljard kronor och under 1965 i stort sett balanserat, resulterade under 1966 i ett överskott på omkring 440 mkr (tabell 10). Under-

Tabell 10. *Betalningsbalansen*

Mkr

	1:a halvåret		2:a halvåret		1965	1966
	1965	1966	1965	1966		
A. Löpande transaktioner						
1. Export fob	9 902	10 767	10 639	11 108	20 541	21 875
2. Import cif	—11 187	—11 941	—11 457	—11 684	—22 644	—23 625
1+2. Handelsbalans ...	—1 285	—1 174	— 818	— 576	— 2 103	— 1 750
3. Sjöfartsnetto	725	780	865	920	1 590	1 700
4. Övriga löpande transaktioner ...	— 442	— 606	— 556	— 694	— 998	— 1 300
Summa A						
Bytesbalans	— 1 002	— 1 000	— 509	— 350	— 1 511	— 1 350
B. Kapitaltransaktioner						
1. Statliga kapitaltransaktioner	— 1	50	43	70	42	120
2. Värdepappershandel	— 19	— 25	— 28	— 43	— 47	— 68
3. Privata långfristiga lån	273	299	249	25	522	324
4. Direkta investeringar	— 13	— 160	— 65	169	— 78	9
5. Övriga privata kapitaltransaktioner	54	46	— 12	4	42	50
Summa B						
Kapitalbalans ...	294	210	187	225	481	435
C. Restpost	787	935	294	420	1 081	1 355
D. Bankernas utlandsställning						
1. Riksbankens guld och valutor	222	251	— 491	— 78	— 269	173
2. Ställning gentemot IMF	155	123	129	— 5	284	118
3. Affärsbankernas valutareserv	— 120	— 186	222	211	102	25
1+2+3. Valutareserven	257	188	— 140	128	117	316
4. Affärsbankernas tidsposition	— 178	— 43	112	167	— 66	124
Summa D	79	145	— 28	295	51	440

Anm. Uppgifterna för 1966 är preliminära.

Tabell 11. Utrikeshandeln

Mkr

	Export			Import			Import- (—) resp. export- (+) överskott		
	1964	1965	1966	1964	1965	1966	1964	1965	1966
Januari . .	1 527	1 623	1 600	1 749	1 808	1 943	—222	— 185	— 343
Februari . .	1 323	1 560	1 396	1 656	1 850	1 821	—333	— 290	— 425
Mars	1 341	1 688	2 091	1 427	1 988	2 346	— 86	— 300	— 255
April	1 550	1 556	1 670	1 789	1 806	1 874	—239	— 250	— 204
Maj	1 476	1 651	1 895	1 587	1 920	1 947	—111	— 269	— 52
Juni	1 862	1 824	2 140	1 596	1 815	2 009	+266	+ 9	+ 131
Juli	1 414	1 615	1 586	1 498	1 761	1 634	— 84	— 146	— 48
Augusti . .	1 416	1 520	1 688	1 446	1 775	1 797	— 30	— 255	— 109
September	1 577	1 712	1 881	1 690	1 875	2 033	—113	— 163	— 152
Oktober . .	1 712	1 876	1 860	1 744	2 046	2 028	— 32	— 170	— 168
November	1 920	2 014	2 093	1 901	2 040	2 219	+ 19	— 26	— 126
December	1 896	1 902		1 863	1 960		+ 33	— 58	
Kvartal 1	4 191	4 871	5 088	4 832	5 646	6 111	—641	— 775	—1 023
2	4 888	5 031	5 679	4 972	5 541	5 830	— 84	— 510	— 151
3	4 407	4 847	5 141	4 634	5 411	5 466	—227	— 564	— 325
4	5 528	5 792		5 508	6 046		+ 20	— 254	
Summa	19 014	20 541	21 875 ¹	19 946	22 644	23 625 ¹	—932	—2 103	—1 750 ¹

¹ Prognos.

skottet i handelsbalansen minskade under 1966, sjöfartsnettot blev större och underskottet av övriga löpande transaktioner ökade; bytesbalansens saldo visade som resultat någon förbättring jämfört med föregående år. Kapitaltransaktionerna å andra sidan synes ha lämnat ett något mindre netto än 1965. Den balanserande restposten i betalningsbalansen blev även 1966 av betydande storlek.

Bytesbalansen

Handelsbalansen, vars underskott under en rad år legat oförändrat på omkring en miljard kronor och därefter under 1965 fördubblats, undergick under det gångna året en förbättring på ett par hundra mkr, främst på grund av en väsentligt mindre ökning av importen än under 1965. Enligt senaste beräkningar skulle exporten för hela 1966 nå siffran 21 875 mkr och importen 23 625 mkr (tabell 11).

Exportvärdet var under januari—oktober 7 % eller 1 137 mkr högre än under samma tid 1965. Större ökningarna redovisas för bilar (25 %), maskiner och apparater (17 %) och livsmedel (15 %). Minskningar redovisas för fartyg (— 32 %), trävaror (— 9 %) och järnmalm och slig (— 6 %).

Diagram L. Utrikeshandeln

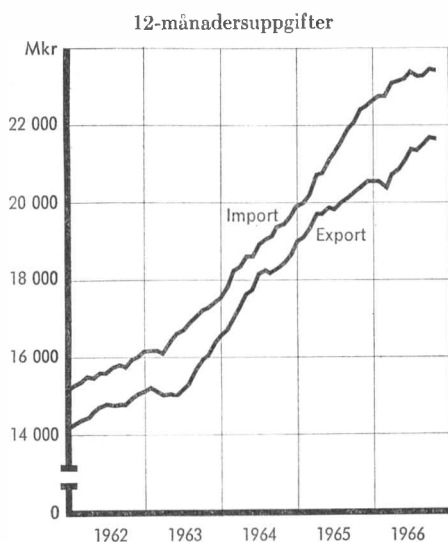
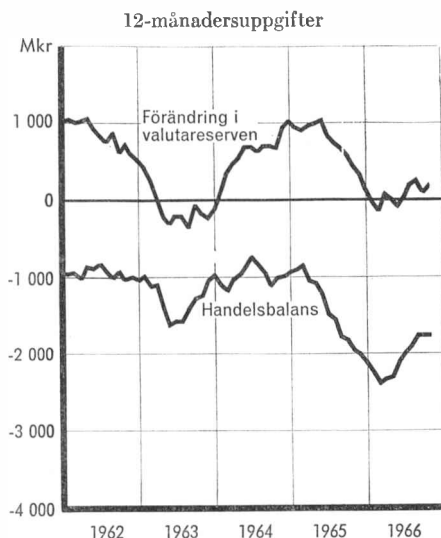

Diagram M. Handelsbalans och valutareserv

Importvärdet var under samma period 4 % eller 792 mkr högre än föregående år. De största ökningarna noterades för fartyg (38 %), drycker och tobak (38 %), livsmedel (11 %) och maskiner och apparater (9 %). Mineraloljor utom råolja ökade volymmässigt med 21 %, medan den värdemässiga ökningen stannade vid 9 %. Importen av bilar minskade med 24 % och minskningar redovisas också för garn och vävnader (— 8 %) och järn och stål (— 3 %).

Indexberäkningar för pris- och volymutveckling föreligger för årets tre första kvartal. I jämförelse med motsvarande period 1965 har exportpriserna stigit med 1 % i genomsnitt, medan volymökningen i genomsnitt var 7 %. Värdeökningen under de tre kvartalen var 4, 13 resp. 6 % eller i genomsnitt 8 %. Importpriserna har legat 2 % högre än föregående år, medan importvolymen ökade med 3 %. Ökningen av importvärdet under de tre kvartalen blev 8 %, 5 % resp. 1 % eller i genomsnitt 5 %.

Handeln med EFTA-länderna inkl. Finland fortsatte även under 1966 att öka fortare än handeln med EEC-länderna. Exporten till EFTA-länderna ökade sålunda under januari—oktober med 5 % och importen från dessa länder med 10 %, medan exporten till EEC-länderna ökade med 6 % och importen från samma länder var i det närmaste oförändrad.

Sjöfartsnettot synes enligt hittills föreliggande statistik bli högre än föregående år. Fartygsbeståndet i den svenska handelsflottan ökade med drygt 300 000 ton från årets början till slutet av november, medan antalet fartyg kontinuerligt minskade från 1 127 vid årsskiftet till 1 091 den sista november. Fartygsuppläggningarna på grund av fraktbrist låg i genomsnitt ungefär lika lågt som 1965. Rederiernas intäkter vid utrikes sjöfart var under årets tre

första kvartal 181 mkr högre än under samma tid 1965 och deras kostnader 78 mkr högre. Förbättringen låg främst på första och tredje kvartalen. Om netto-intäkten under fjärde kvartalet antages ha legat på samma höga nivå som föregående år, kan sjöfartsnettot för hela 1966 uppskattas till ca 1 700 mkr mot 1 590 mkr 1965.

Övriga löpande transaktioner, omfattande rese- och uppehållskostnader, kapitalavkastning, försäkringar, provisioner, licensavgifter och royalties, entreprenader, andra frakter än sjöfrakter, transfereringar, vissa varor utanför handelsstatistiken m. m., har enligt till riksbanken lämnade rapporter under första halvåret resulterat i ett underskott på ca 600 mkr mot 442 mkr under första halvåret 1965. På basis av dessa uppgifter har nettounderskottet för hela 1966 uppskattats till ca 1 300 mkr mot 998 mkr för 1965. Utgifter för uppehållskostnader vid utrikesresor, för vilka uppgifter föreligger för tre kvartal, har under denna period varit ca 130 mkr högre än under samma tid 1965. Turistutgifterna har sålunda expanderat kraftigt även under 1966, medan svenska intäkter från utländska turister endast ökat obetydligt. Resten av försämringen av nettot i denna post fördelar sig på andra tjänstetransaktioner. Rapporteringen till riksbanken av dessa transaktioner synes, såsom tidigare framhållits, vara föremål för en gradvis försämring, som framför allt drabbat statistiken över betalningar till Sverige. Till en del torde ökningen av det registrerade underskottet i övriga löpande transaktioner även 1966 kunna tillskrivas denna försämring av det statistiska materialet.

Kapitalbalansen

De *statliga kapitaltransaktionerna* har beräknats resultera i ett nettokapitalinflöde på ca 120 mkr under 1966. De viktigaste delposterna utgöres av amorteringar på svenska statskrediter till utlandet med 174 mkr (tabell 12), utbetalning av nya utvecklingskrediter med 20 mkr, IDA:s disposition av 37 mkr av de medel som Sverige ställt till organisationens förfogande, inbetalning till IBRD av 21 mkr på grund av höjningen av Sveriges andel samt minskning av Sveriges fordran på FN för kostnader i samband med fredsbevarande aktioner med 12 mkr.

Värdepappershandeln omfattande import och export av utelöpande värdepapper men ej nyemissioner, har under januari—september inneburit en nettokapitalexport på 68 mkr. Under fjärde kvartalet har import och export av värdepapper antagits balansera.

De *privata långfristiga lånen* utomlands låg under de två närmast föregående åren på en hög nivå, influerade av det rådande strama kreditmarknadsläget. Detta undergick inga större förändringar under 1966 och nettot av dessa lån låg fortfarande på en relativt hög nivå, dock något lägre än de två föregående åren. Statistiken för första halvåret överensstämmer såväl brutto som netto mycket nära med motsvarande uppgifter för första halvåret 1965, medan

Tabell 12. Svenska statens krediter till utlandet

Mkr

	Ursprungligt lånebelopp	Utbetalt under 1966	Återbetalt under 1966	Utestående belopp ultimo 1966	Beviljat, ännu ej utbetalt belopp
Danmark 1948	159,4	—	4,4	94,9	—
Finland 1949	455,1	—	15,3	344,3	—
Indien 1964	24,0	—	—	24,0	—
1966	24,0	—	—	—	24,0
Norge 1950	125,0	—	4,8	76,4	—
Pakistan 1966	25,0	1,5	—	1,5	23,5
Sovjetunionen 1946	553,7	—	148,4	104,2	—
Sudan 1966	35,0	3,5	—	3,5	31,5
Tanzania 1965	10,0	5,6	—	8,1	1,9
Tunisien 1963	6,0	—	—	6,0	—
1965	6,0	3,8	—	3,8	2,2
Turkiet 1958	3,9	—	0,7	1,8	—
1963	26,0	5,2	—	20,8	5,2
Summa		19,6	173,6	689,3	88,3

tillgängliga siffror för andra halvåret är låga. Nettot för hela 1966 har beräknats till omkring 325 mkr mot 522 mkr under 1965. Svensk bruttoupplåning utomlands uppgick till ca 500 mkr mot 671 mkr under 1965. I dessa tal ingår svenska obligationsemissioner utomlands på ca 175 mkr 1966 mot 368 mkr 1965.

Direkta investeringar medförde under första halvåret ett nettokapitalutflöde på 160 mkr mot 84 mkr under samma period 1965, medan preliminära uppgifter för andra halvåret visar på ett nettokapitalinflöde på 169 mkr. För hela 1966 skulle enligt dessa uppgifter svenska investeringar i utlandet ha uppgått till 763 mkr och utländska investeringar i Sverige till 679 mkr mot 637 resp. 517 mkr under 1965. Av tidigare gjorda svenska investeringar i utlandet återfördes 153 mkr (1965 109 mkr). Motsvarande återföringar avseende utländska investeringar i Sverige uppgick till 60 mkr (1965 67 mkr).

Övriga privata kapitaltransaktioner, som bl. a. omfattar vissa kortfristiga importkrediter, har preliminärt beräknats ge ett positivt netto på omkring 50 mkr mot 42 mkr 1965.

Siffrorna för kapitaltransaktionerna under andra halvåret är preliminära och kan komma att ej obetydligt revideras senare. Som de föreligger, visar de tillsammans med uppgifterna för första halvåret ett överskott i *kapitalbalansen* för 1966 med 435 mkr mot 481 mkr för 1965.

Tabell 13. Bankernas utlandsställning

Mkr

	Riksbanken		Affärsbankerna		Valutarenserven (1+2+3)		Bankernas utlandsställning (4+5)	
	Guld och valutor	Ställning gentemot IMF	Avista- till- gångar	Tids- position	Ställ- ning	12-mån.- förändr.	Ställ- ning	12-mån.- förändr.
1961	3 318	324	472	171	4 114	1 032	4 285	1 220
1962	3 869	246	492	119	4 607	493	4 726	441
1963	3 619	272	595	123	4 486	-121	4 609	-117
1964	4 476	453	576	48	5 505	1 019	5 553	944
1965	4 207	737	678	- 18	5 622	117	5 604	51
1966 jan.	4 212	737	670	- 33	5 619	- 34	5 586	- 65
febr.	4 231	737	580	- 83	5 548	-150	5 465	-216
mars	4 260	860	676	-115	5 796	78	5 681	70
april	4 310	860	473	- 66	5 643	- 4	5 577	28
maj	4 431	860	422	- 15	5 713	- 98	5 698	- 14
juni	4 458	860	492	- 61	5 810	48	5 749	117
juli	4 463	860	635	- 40	5 958	211	5 918	235
aug.	4 489	855	610	- 8	5 954	246	5 946	368
sept.	4 512	855	560	55	5 927	106	5 982	266
okt.	4 356	855	568	24	5 779	182	5 803	315
nov.	4 405	855	835	53	6 095	430	6 148	500
dec.	4 380	855	703 p	106 p	5 938 p	316 p	6 044 p	440 p

Restposten

Saldot av registrerade löpande transaktioner och registrerade kapitaltransaktioner uppgår för 1966 preliminärt till inemot minus en miljard kronor. Någon motsvarande minskning av bankernas utlandsställning har dock ej skett; deras nettofordringar har tvärtom netto ökat med ca 440 mkr. Differensen utgöres av vad som i betalningsbalansen brukar kallas restposten, som således även för 1966 blev av betydande storlek eller ca 1 350 mkr mot 1 081 mkr 1965. Som tidigare framhållits, torde en viss del av restposten representera bristande statistisk täckning av de poster som förekommer i betalningsbalansen, både bland de löpande transaktionerna och bland kapitaltransaktionerna. Denna del av restposten synes genomgående ha varit positiv och troligen växt i ganska jämn takt. En annan del av restposten motsvarar transaktioner som överhuvud icke täckes av någon annan i betalningsbalansen uppförd post. Hit hör sannolikt främst kortfristiga import- och exportkrediter direkt mellan köpare och säljare, för vilka inga rapporter behöver lämnas till riksbanken. Denna del av restposten kan svänga mellan positiva och negativa tal. Under de tre senaste åren, som karakteriserats av en åtstramad kreditmarknad i Sverige, torde den ha återspeglat en kredittägnings i utlandet på betydande belopp.

Bankernas utlandsställning

Valutareserven, som stigit med drygt en miljard kr 1964 och med 117 mkr 1965 fortsatte att öka även under 1966, och tillskottet för hela året blev drygt 300 mkr (tabell 13).

Av de olika delposterna i valutareserven har riksbankens innehav av guld och valutor ökat med 173 mkr och uppgick vid årets slut till 4 380 mkr. Nettoställningen gentemot Internationella valutafonden förbättrades under året med 118 mkr främst beroende på att Sveriges kvot i fonden höjdes med 75 miljoner till 225 miljoner dollar. Därvid inbetalades 25 % av kvothöjningen till valutafonden i guld, medan 75 % gottgjordes fondens tillgodohavande i kronor i riksbanken. Genom transaktionerna i samband med kvothöjningen ökade Sveriges nettofordran på fonden med 97 mkr. Dessutom har valutafonden under året disponerat ca 21 mkr i samband med valutatransaktioner med andra medlemsländer. Affärsbankernas avista nettoinnehav av utländska valutor har genomsnittligt legat drygt 100 mkr högre än under 1965 men låg vid årets slut på ungefär samma nivå som vid dess början eller vid ca 700 mkr.

Affärsbankernas tidsposition, som under 1965 vid varje månadsultimo var negativ, har under senare delen av 1966 övergått till att vara positiv. Den har under året varierat mellan minus 115 och plus 106 mkr. Ökningen från årets början till dess slut var ca 124 mkr.

Valutamarknaden

Det främsta intresset på de internationella valutamarknaderna har under året liksom under 1965 varit knutet till pundvalutan och dess utveckling. Kurserna har tidvis påverkats av kapitalrörelser som en följd av oron för pundet ävensom av åtstramning på penningmarknaden i ett flertal länder och stigande internationella räntesatser, bl. a. på den s. k. eurodollarmarknaden. Dessa förhållanden i förening med förändringar i vissa länders bytesbalans har bidragit till att valutamarknaderna under året präglats av relativt livliga kurssvängningar för flera av de ledande valutorna. Att dessa kursrörelser i allmänhet varit förhållandevis begränsade till sin storlek torde främst kunna tillskrivas det under året väsentligt utvidgade valutasamarbetet mellan centralbankerna.

Guldpriset på London-marknaden har under året rört sig på en genomsnittligt högre nivå än 1965 och har fluktuerat mellan ett lägsta och högsta läge av ca 35,11 resp. 35,19 $\frac{3}{4}$ dollar per uns fint guld. Såväl utbud som efterfrågan har emellertid i stort sett varit lägre under 1966 än året före. Nedgången i den privata efterfrågan torde delvis kunna hänföras till det högre internationella ränteläget, medan på utbudssidan Sydafrikas förbättrade betalningsbalans och avsaknaden av sovjetiska guldförsäljningar varit bidragande orsaker. En ökning i efterfrågan kunde dock tidvis noteras, bl. a. i mitten av året i samband med oro för pundet och inför Internationella valutafondens årsmöte i september. Den

s. k. guld-poolen har även under 1966 verksamt bidragit till en lugnare utveckling på guldmarknaden.

Pundet, som alltsedan september 1965 hade åtnjutit en period av relativt lugn med tecken till återhämtning, visade i början av året inför det förestående parlamentsvalet och under intryck av handelsbalansens otillfredsställande utveckling ånyo en svagare tendens. Kursen föll successivt och pressen på pundet förstärktes sedan ytterligare genom sjömansstrejken i maj och valutareservens kraftiga nedgång samma månad.

I mitten av juni tillkännagavs att överenskommelserna om de till Bank of England i september 1965 lämnade och sedermera förlängda kreditfaciliteterna omarbetats och förnyats. Efter en temporär kursförbättring i samband härmed fortsatte emellertid pressen på pundet som en följd av bl. a. stigande räntesatser på eurodollarmarknaden och bristen på klara tecken på förbättring i betalningsbalansen. Den 14 juli höjdes diskontot till 7% och en vecka senare tillkännagavs ett krisprogram, innebärande bl. a. pris- och lönestopp. Dessa åtgärder medförde först endast en kortvarig lättnad för pundet, men i mitten av september, i samband med att utökade swaparrangemang för Bank of England offentliggjordes, vände utvecklingen och under intryck av en förbättrad handelsbalans och ökning i valutareserven blev pundet mer stabilt. Efter en i slutet av november inträdande försvagning till följd av oron inför utvecklingen i Rhodesia förbättrades pundet ånyo i mitten av december vid tillkännagivandet av de gynnsamma utrikeshandels-siffrorna för november och visade sedan en tämligen fast grundton till slutet av året.

Den *amerikanska dollarn* har, trots kriget i Vietnam och dess följdverkningar på den amerikanska ekonomin, visat en i stort sett gynnsam utveckling under året. Bidragande härtill torde ha varit den tidvis starkt stigande räntenivån såväl i USA som på eurodollarmarknaden, vilket under vissa perioder medfört betydande efterfrågan på dollar.

Den *franska francen*, som under de närmast föregående åren legat tämligen stilla med dollarkursen vid eller i närheten av nedre marginalkursen, försvagades successivt fr. o. m. augusti så att dollarkursen i slutet av september passerade paritetsläget. Till denna utveckling bidrog en försämrad handelsbalans, minskade utländska investeringar i Frankrike och utflöde av kortfristigt kapital på grund av högre räntor utomlands.

Den redan 1965 påtagliga försämringen av den *tyska marken* var märkbar även under årets fyra första månader som en följd av den otillfredsställande utvecklingen av den tyska betalningsbalansen. Från och med maj inträdde emellertid en markant förbättring, initierad av en diskontohöjning och åtstramning på den tyska penningmarknaden. Den förbättrade handelsbalansen bidrog till en fortsatt fast tendens för marken under resten av året.

Även den *schweiziska francen* har varit föremål för relativt stora kurssvängningar under året. Sålunda kunde en stark försvagning registreras under första kvartalet som en följd bl. a. av en lätt inhemsk penningmarknad och en begyn-

nande uppgång av räntesatserna på eurodollarmarknaden. Den därefter inträdande förbättringen, som i stort sett varade fram till slutet av juli, torde kunna hänföras dels till en åtstramning på den schweiziska penningmarknaden, dels till visst kapitalinflöde föranledd av oron kring pundet. I början av augusti försvagades francen ånyo för att sedan från oktober i stort sett ha visat en fastare tendens.

Kursrörelserna på den svenska valutamarknaden har under året varit jämförelsevis måttliga. Som exempel härpå kan nämnas att dollarkursen — uttryckt i procent av paritetskursen — fluktuerat inom en ram av cirka 0,55 % jämfört med cirka 0,80 % under 1965 och cirka 1,10 % 1964. Den svenska kronan, som försvagades under 1965, blev fram till mitten av maj 1966, delvis som en följd av det åtstramade läget på penningmarknaden, i stort sett fastare med en viss nedgång av de utländska valutakurserna. Efter någon försämring fram till omkring halvårsskiftet har kronan visat en tämligen jämn utveckling med endast obetydliga ändringar i valutakurserna under återstoden av året.

De av riksbanken i enlighet med bestämmelserna i det Europeiska monetära avtalet (EMA) fastställda marginalkurserna för US-dollar har under året varit oförändrade, nämligen 5,1350 köpkurs och 5,2125 säljkurs.

Internationellt finansiellt samarbete

Som nämndes i föregående berättelse uppdrog i september 1965 finansministrarna och centralbankscheferna i de tio länder, däribland Sverige, vilka bildar den s. k. tiolandsgruppen (Group of Ten) åt sina ställföreträdare att som fortsättning av de sedan 1963 bedrivna studierna rörande det *internationella valutasytemet* och dess framtida likviditetsbehov utreda vilken grundval för en överenskommelse som kunde nås beträffande valutasytemet inbegripet arrangemang för framtida skapande av internationella reservtillgångar. Ställföreträdaregruppen har i juni 1966 överlämnat sin rapport till finansministrarna och centralbankscheferna. Av rapporten framgår, att ställföreträdarna nått enighet beträffande ett flertal grundläggande principer för ett framtida reservskapande men ännu icke kunnat enas om alla relevanta frågor sammanhängande med ett sådant reservskapande. Finansministrarna och centralbankscheferna har uppdragit åt ställföreträdarna att fortsätta sina studier. I detta arbete skall ingå ett antal gemensamma sammanträden med direktionsledamöterna i Internationella valutafonden. Ställföreträdarna förväntas avgiva en rapport före utgången av första halvåret 1967.

Beslutet om ökning av kvoterna i *Internationella valutafonden (IMF)* trädde i kraft den 23 februari 1966 sedan erforderligt antal medlemsländer, däribland Sverige, meddelat sitt samtycke. Av kvotökningen föranledd inbetalning till IMF verkställdes för Sveriges del av riksbanken den 24 mars 1966. Sveriges kvot i IMF höjdes därigenom från 150 till 225 miljoner dollar. Riksbanken har

vidare den 28 april 1966 verkställt inbetalning till *Världsbanken (IBRD)* med anledning av ökningen av Sveriges andel i IBRD från 200 till 240 miljoner dollar som följd av den parallellt med höjningen av kvoterna i IMF beslutade ökningen av andelskapitalet i IBRD.

IMF har under 1966 disponerat 25,9 mkr av sitt innehav av kronor i riksbanken i samband med en jugoslavisk dragning på IMF i mars 1966. Som följd av att ett belopp av 290 mkr tillförts kontot i samband med ovannämnda betalningar på grund av höjningen av Sveriges IMF-kvot samt genom andra länders återbetalningar till IMF i kronor har IMF:s krontillgodohavande ökat under året från 206,6 till 476,8 mkr, vilket motsvarar 41 % av kvoten. Några låneoperationer under *GAB-avtalet (General Arrangements to Borrow)* har icke förekommit under 1966.

Till *Internationella utvecklingsfonden (IDA)* har under 1966 erlagts dels det ordinarie svenska bidraget, 25,9 mkr, utgörande motvärdet till 5 miljoner dollar, dels ock liksom tidigare år ett särskilt svenskt bidrag, som för 1966 uppgick till samma belopp som det ordinarie bidraget. Båda beloppen har erlagts i form av skuldförbindelser. Sveriges sammanlagda bidrag till IDA uppgick vid 1966 års utgång till 223,6 mkr, varav 103,9 mkr utgör ordinarie bidrag och 119,7 mkr särskilda bidrag. Till IDA:s förfogande stående ännu ej ianspråktaget belopp under skuldförbindelser uppgick vid årets slut till 104 mkr.

Den överenskommelse, som Bank of England träffade i september 1965 med centralbankerna i Belgien, Canada, Förbundsrepubliken Tyskland, Italien, Japan, Nederländerna, Sverige, Schweiz och Österrike samt Bank for International Settlements om kortfristiga finansiella *stödarrangemang för pundet*, har i juni 1966 ersatts av nya arrangemang med deltagande av ovannämnda banker och inrymmande möjligheter till tre månaders swaptransaktioner. I den mån sådana kommer till stånd förutsättes de ske genom Bank for International Settlements.

Överenskommelsen mellan riksbanken och Federal Reserve Bank of New York avseende ömsesidiga kreditfaciliteter i form av swaptransaktioner på 50 miljoner dollar har dels förlängts med ett år till den 19 juli 1967 dels, i september 1966, utvidgats till ett belopp av 100 miljoner dollar, motsvarande ca 517 mkr. Det sammanlagda beloppet av sådana överenskommelser, som gjorts mellan den amerikanska banken och centralbankerna i ett flertal länder i syfte att genom internationellt samarbete öka motståndskraften mot störningar på betalningsområdet, har under året ökats från 2 800 till 4 500 miljoner dollar.

Då, som framgick av föregående års berättelse, tiden för översyn av det *Europeiska monetära avtalet* är fastställd till senast 30 september 1968 har villkoren för avtalets fortsatta giltighet efter 1966 års utgång icke på sedvanligt sätt aktualiserats under året.

Sedan fordringarna på Grekland och Turkiet i början av året slutbetalts har samtliga svenska fordringar från likvidationen av den *Europeiska betalningsunionen (EPU)* avvecklats.

De svenska *utvecklingskrediterna* inom ramen för Sveriges finansiella bistånd

till utvecklingsländer har under 1966 utökats med en kredit till Indien den 29 juni 1966 på 24 mkr, en kredit till Pakistan den 10 februari 1966 på 25 mkr och en kredit till Sudan den 6 januari 1966 på 35 mkr. Riksbanken har åtagit sig att för dessa krediter, liksom för tidigare beviljade utvecklingskrediter, medverka banktekniskt vid tillämpningen. Utnyttjandet av utvecklingskrediterna framgår av tabell 12.

Sverige har i september 1966 ratificerat överenskommelsen om upprättande av *Asiatiska utvecklingsbanken* och tecknat andelar i bankens grundfond till ett värde av 5 miljoner dollar. Hälften av detta belopp skall inbetalas endast om så påkallas för att banken skall kunna fullgöra sina förpliktelser. Den andra hälften skall erläggas i fem lika årsrater, varav den första erlagts i samband med depositionen av det svenska ratifikationsinstrumentet genom dels en betalning av 250 000 dollar dels ock en skuldförbindelse i kronor till motvärdet av 250 000 dollar, vilken deponerats i riksbanken för utvecklingsbankens räkning. Riksbanken fungerar på svensk sida som förbindelseorgan med Asiatiska utvecklingsbanken beträffande ärenden, som uppkommer enligt överenskommelsen samt är depositionsställe för bankens tillgodohavanden i Sverige.

Riksbankens bokslut

Å sidorna 36—42 har intagits riksbankens bokslut för år 1966.

Vid uppgörande av riksbankens bokslut för 1966 har guldbehållningen i likhet med föregående år redovisats på tillgångssidan till ett pris av 2 480 kronor per kilogram. Såsom en särskild tilläggspost »Övervärde å guld» upptages skillnaden mellan guldbehållningens dagsvärde och värdet enligt nämnda pris.

Diskonton å svenska skattkammarväxlar och räntor å svenska obligationer har bokförts å vinst- och förlusträkningen i den utsträckning som de uppburits under året.

Riksbankens bruttovinst har under det senaste året legat betydligt högre än tidigare beroende framförallt på det höga ränteläget såväl för inhemska värdepapper som för utländska valutabehållningar. Denna situation har av fullmäktige utnyttjats för större nedskrivningar på riksbankens värdepappersinnehav än tidigare år. Sedan dessa verkställts redovisas för riksbanken en *nettovinst för år 1966 om 229 479 061 kronor och 80 öre* att jämföras med ca 208,3 miljoner kronor för år 1965.

Utgående

Tillgångar	1 9 6 5		1 9 6 6			
	Kronor		Kronor		Kronor	
Guldbehållning	445 804 293	45	446 903 114	59		
Övervärde å guld	600 629 605	87	602 110 043	15	1 049 013 157	74
	(1 046 433 899)	32)				
Utländska statspapper	2 666 467 500	—	2 775 272 000	—		
Utrikes växlar	49 956 681	37	103 285 930	92		
Fordringar hos utländsk bank eller bankir, nettobelopp	444 003 703	33	452 283 357	78		
Lån till Internationella valutafonden	168 129 000	—	168 129 000	—		
Övriga utländska tillgångar	10 624 024	84	10 583 108	05	3 509 553 396	75
	(3 339 180 909)	54)				
Skattkammarväxlar	2 265 000 000	—	3 650 000 000	—		
Statens och hypoteksinrättningsobligationer	2 856 020 595	—	2 413 798 805	—	6 063 798 805	—
	(5 121 020 595)	—)				
Diskonterade växlar	20 455 706	78	36 459 940	54		
Hypotekslån	355 994 705	—	8 669 628	43		
Kredit i checkräkning	454 211	82	659 758	15		
Avbetalningslån	81 678 528	01	84 534 719	58	130 324 046	70
	(458 583 151)	61)				
Hos riksgäldskontoret innestående pensions- fondsmedel	6 767 843	18	6 767 843	18		
Skiljemynt	9 815 357	71	12 848 427	14		
Inhemska bankers checkar, postremissväxlar m. m.	19 594 866	14	29 521 579	57		
Övriga tillgångar	175 438 745	07	30 732 223	55		
Sveriges kvot i Internationella valutafonden	775 981 500	—	1 163 970 000	—		
Sveriges andel i Internationella återuppbyggnadsbankens grundfond, inbetalt belopp ..	103 464 200	—	124 156 800	—	1 367 996 873	44
Summa	11 056 281 067	57			12 120 686 279	63

balansräkning

Skulder	1965		1966	
	Kronor		Kronor	Kronor
Utelöpande sedlar	8 746 082	386 —		9 297 479 846 —
Utelöpande postremissväxlar	3 963 820	25		1 638 073 71
Checkräkning (statliga myndigheter)	74 085 218	22	72 198 441	96
» (bankaktiebolag)	162 585 676	54	142 843 978	50
» (andra insättare)	2 350 831	34	2 577 276	25
	(239 021 726)	10)		
Depositions- och kapitalräkning	175 906	56	175 906	56
Skogskontomedel	714 856	36	591 277	30
Medel å konton för investering i skogsbruk och rörelse	1 138 976 287	76	1 276 160 983	85
	(1 139 867 050)	68)		
Kursdifferenskonto	252 669 779	94		361 970 060 79
Övriga skulder	6 579 556	09		4 226 462 21
Grundfond	50 000 000	—	50 000 000	—
Avbetalningslånefond	125 000 000	—	125 000 000	—
Reservfond	20 000 000	—	20 000 000	—
Pensionsfonder	6 767 843	18	6 767 843	18
Riksbankens byggnadsfond	50 000 000	—	50 000 000	—
Balanserade vinstmedel				
från föregående år	375 915	01	710 843	34
vinst för året	208 334 928	33	229 479 061	80
	(460 478 686)	52)		
Internationella valutafonden	206 638 076	70		476 849 369 20
Internationella återuppbyggnadsbanken	979 985	29		2 016 854 98
Summa	11 056 281 067	57		12 120 686 279 63

Vinst- och

	1965		1966	
	Kronor		Kronor	
Utgifter och förluster				
Räntor å inlåningsräkningar	59 430	38		62 453 80
<u>Arvoden till fullmäktige och suppleanter för fullmäktige m. fl.</u>				
Fullmäktige och suppleanter för dem	98 912	59	97 920	50
Styrelseledamöter vid avdelningskontoren och suppleanter för dem	140 000	—	137 733	55
Ledamöter i valutastyrelsen och suppleanter för dem	14 713	34	15 300	—
	253 625	93	250 954	05
<u>Avlöningar till ordinarie tjänstemän</u>				
Lön, vikariatstillägg m.m.	2 997 152	33	4 388 825	42
<u>Avlöningar till icke-ordinarie personal</u>				
Lön, vikariatstillägg m.m.	4 894 525	51	9 313 866	43
Tilläggsarvoden	15 250	—	30 455	30
Ersättning till sedelräkningsbiträden och tillfälliga befattningshavare	2 234 099	98	2 770 324	91
Övertidstillägg m.m.	95 322	87	125 709	22
	7 239 198	36	12 240 355	86
<u>Särskilda ersättningar m.m.</u>	14 208	83	23 019	18
<u>Rörligt tillägg</u>	4 487 766	—	—	16 903 154 51
	(14 991 951)	45)		
Pensioner m.m.	14 573 851	56		24 994 268 14
Transport	19 625 233	39		21 959 876 45)

¹ Därav avgifter till den allmänna tilläggs pensioneringen kr. 827 100:—.² Därav avgifter till den allmänna tilläggs pensioneringen kr. 851 400:—.

förlusträkning

	1965		1966		
	Kronor		Kronor		
Inkomster och vinster					
Diskonto å växlar	1 288 208	55	2 150 589	77	
Räntor å hypotekslån m.m.	35 941 485	28	44 633 562	13	
Räntor å avbetalningslån	4 668 979	35	5 337 757	72	
Inbetalningar å inom linjen förda eller avskrivna lånefordringar	390	—	320	67	
	(41 899 063)	18)			
Av utrikesrörelsen uppkommen vinst	158 859 928	82	176 864 649	—	
Inkomst av svenska statspapper och obligationer, efter nedskrivningar	33 721 458	23	23 148 035	56	
Courtage och provisioner m.m.	172 317	54	145 595	51	
Ränta å hos riksgäldskontoret inestående pensionsfondsmedel	358 695	69	372 231	37	
Avgifter för i förvar mottagna depositioner ..	568 742	55	641 999	10	
Ersättning för förvaltning av statens bosättningslånefond	212 298	—	231 576	—	
Ersättning för förvaltning av statens egna hemslånefond m. fl. fonder	104 666	70	91 534	90	
Inkomster av fastigheter	434 022	59	386 945	62	
Köpeskilling för försäld kontorsfastighet i Uppsala			1 000 000	—	
Kassaöverskott	7 569	80	10 604	56	
Diverse	370 575	97	5 762 599	81	
	(35 950 347)	07)			
				31 791 122	43
Summa	236 709 339	07	260 778 001	72	

Vinst- och

	1965	1966	
	Kronor	Kronor	Kronor
Utgifter och förluster			
<u>Förvaltningsutgifter m. m.</u>	(19 625 233 39)	Transport	21 959 876 45
Ändrings- och reparationsarbeten å fastigheter	504 927 74	188 578 11	
Fastighetsutskylder, renhållning av gator och gårdar	144 207 37	163 546 49	
Kontorshyror	211 331 25	285 837 82	
Rengöring inom fastigheterna	312 993 08	335 194 86	
Värme och belysning	237 722 98	255 141 31	
Inventarier och deras underhåll	352 415 76	603 664 68	
Materialier, tidningar, böcker m. m.	449 275 87	645 910 48	
Post-, assurances-, telegram- och telefonavgifter	1 534 633 25	1 660 825 54	
Rese-, traktaments- och flyttningkostnader ..	143 270 35	174 023 03	
Personalvård m. m.	59 700 36	38 909 88	
Vissa beredskapsutgifter	27 422 28	123 009 84	
Övriga förvaltningsutgifter	437 926 11	522 580 08	4 897 222 12
	(4 415 826 40)		
Courtage och provisioner m. m.	3 387 67	9 210 64	
Kassaförluster	5 251 91	8 274 26	
Diverse	54 711 37	24 356 45	41 841 35
	(63 350 95)		
Kostnader för sedeltryckeriet	4 270 000 —		4 400 000 —
Summa utgifter och förluster	28 374 410 74		31 298 939 92
Saldo vinst	208 334 928 33		229 479 061 80
Summa	236 709 339 07		260 778 001 72

¹ Ersättning för överlätna beredskapsutrymmen m. m., kr. 50 610:79, har redovisats bland Diverse inkomster.

förlusträkning

	1965		1966	
	Kronor		Kronor	
Inkomster och vinster	236 709 339	07	260 778 001	72
Summa	236 709 339	07	260 778 001	72

**Vissa inom linjen förda tillgångar vid 1965 och
1966 års slut**

	1965		1966	
	Kronor		Kronor	
<i>Tillgångar</i>				
Riksbankens mynt- och medaljsamling	160 157	81	160 157	81
Taxeringsvärdet av riksbankens fastigheter vid resp. års slut enligt nedanstående specifikation	17 963 800	—	17 298 000	—
Aktier i Internationella Banken i Basel ¹	1 800 000	—	1 800 000	—
Aktier i AB Tumba bruk	25 000 000	—	25 000 000	—
Vissa utländska obligationer och fordringar	33 762 004	76	31 859 851	35
Summa	78 685 962	57	76 118 009	16
Fastigheten i:				
Stockholm: bankhuset	6 000 000	—	6 000 000	—
sedeltryckeriet	1 700 000	—	1 700 000	—
Göteborg	2 385 000	—	2 385 000	—
Falun	419 000	—	419 000	—
Gävle	470 000	—	470 000	—
Halmstad	500 000	—	500 000	—
Härnösand	350 000	—	350 000	—
Jönköping	390 000	—	390 000	—
Karlstad	400 000	—	400 000	—
Kristianstad	380 000	—	380 000	—
Linköping	600 000	—	600 000	—
Luleå	615 000	—	615 000	—
Nyköping	750 000	—	750 000	—
Uppsala	665 800	—	—	—
Visby	244 000	—	244 000	—
Växjö	900 000	—	900 000	—
Örebro	560 000	—	560 000	—
Östersund	310 000	—	310 000	—
Tumba: sedelförbränningshuset	200 000	—	200 000	—
Diverse valv	125 000	—	125 000	—
Summa	17 963 800	—	17 298 000	—

¹ Hela aktieinnehavet utgör Schw. Frcs. 10 000 000: — (4 000 st. aktier à Schw. Frcs. 2 500: —).
Av likviden härför har 25 % erlagts.

Utlåning från vissa lånefonder

Den 30 december 1966 utestående lån från olika lånefonder fördelar sig till antal och belopp i tusental kronor på de olika kontoren sålunda:

	Avbetalnings- lånefonden		Statens bosättnings- lånefond		Egnahems- m. fl. lånefonder		Fonden för supplementär jordbrukskredit		Värnpliktslån			
									Värnplikts- lånefonden		Fonden för låneunderstöd	
	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp
Huvudkontoret.	1 835	8 246	7 024	16 589	2 358	26 420	3	14	219	698	49	102
Göteborg	1 850	10 433	2 232	6 000	379	1 383	—	—	58	158	14	33
Malmö	1 276	6 818	3 921	9 507	153	1 298	—	—	78	230	7	16
Falun	395	1 606	1 179	2 797	491	2 036	3	3	31	94	—	—
Gävle	607	2 605	1 778	4 132	975	2 991	—	—	26	73	2	1
Halmstad	414	1 861	993	2 388	855	4 556	—	—	26	61	4	6
Härnösand	633	2 096	1 928	4 128	2 001	3 304	2	2	33	101	—	—
Jönköping	671	2 938	1 401	3 245	394	2 259	4	7	24	78	2	1
Kalmar	425	1 470	1 545	3 650	515	2 351	—	—	33	110	—	—
Karlskrona	326	1 308	846	1 932	668	3 318	—	—	28	102	3	1
Karlstad	284	939	1 249	2 893	1 503	4 582	3	5	20	65	4	3
Kristianstad ...	362	1 679	1 455	3 261	894	5 326	—	—	30	89	2	5
Linköping	845	3 100	2 308	5 455	734	3 735	3	3	49	147	—	—
Luleå	1 259	3 991	2 361	5 490	2 239	4 476	2	1	21	47	2	5
Mariestad	396	1 882	1 153	2 484	459	2 494	18	40	14	45	2	3
Nyköping	385	1 712	1 567	3 852	668	4 225	21	40	31	88	2	1
Umeå	983	3 331	1 636	3 563	1 606	5 260	—	—	21	55	1	1
Uppsala	2 805	15 388	1 895	4 484	837	3 493	20	32	35	103	2	5
Visby	255	970	243	544	487	2 293	—	—	6	22	—	—
Vänernborg	296	1 219	1 429	3 576	1 345	6 244	5	19	26	104	4	4
Västerås	629	1 927	1 867	3 966	301	1 274	11	14	17	55	4	5
Växjö	542	2 677	1 101	2 738	689	3 079	—	—	13	34	—	—
Örebro	503	2 025	1 976	4 368	230	567	3	3	24	69	3	2
Östersund	1 041	4 312	795	1 924	1 592	3 539	—	—	22	56	2	1
Summa	19 017	84 535	43 882	102 965	22 373	100 504	98	184	885	2 685	109	195

Den 30 december 1966 utestående lån, vilka övertagits från egnahemsorganen och hushållningssällskapen, fördelar sig till antal och belopp på följande olika lånetyper:

	Utestående lån	
	Antal	Belopp kronor
<i>Utlåning, som handhaves av såväl huvudkontoret som avdelningskontoren:</i>		
Jordbruksegnahemslån, skogslån, äldre tilläggs- och förstärkningslån	10 248	52 701 257:—
Bostadsegnahemslån	4 807	21 391 380:—
Uppskovslån	2	761:—
Nybyggnadslån	4 306	2 064 261:—
Förbättringslån	1 391	1 044 109:—
Lån till estlandssvenskar	19	58 007:—
Transport	20 773	77 259 775:—
<i>Utlåning, som helt handhaves av huvudkontoret:</i>		
Arrendelån	2	1 505:—
Lån till låneförmedlare:		
Arbetarsmåbrukslån	1 406	15 392 929:—
Jordbruksegnahemslån	18	272 183:—
Bostadsegnahemslån	174	7 577 566:—
Summa	22 373	100 503 958:—

Stödlån till jordbrukare

Den 30 december 1966 utestående stödlån fördelar sig till antal och belopp
i tusental kronor på de olika kontoren sålunda:

	Enl. SFS 369/1951 St A		Enl. SFS 766/1951 St B		Enl. SFS 764/1952 St C		Enl. SFS 723/1954 St D		Enl. SFS 593/1955 St E		Enl. SFS 650/1957 St F		Enl. SFS 83/1960 St G		Summa	
	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp
HK	—	—	2	3	57	255	8	8	79	326	112	547	33	74	291	1 213
Göteborg ..	—	—	—	—	—	—	4	26	11	9	6	17	20	13	41	64
Malmö	—	—	2	9	4	9	31	36	5	15	—	—	1	1	43	71
Falun	—	—	—	—	3	2	3	3	3	5	25	119	31	64	65	192
Gävle	—	—	—	—	12	11	3	2	4	6	10	20	18	11	47	50
Halmstad ..	—	—	—	—	3	5	58	61	103	106	18	25	29	27	211	224
Härnösand .	—	—	—	—	13	9	24	9	19	8	6	4	5	2	67	33
Jönköping .	—	—	—	—	19	32	1	2	8	15	6	6	6	5	40	58
Kalmar	—	—	2	2	84	118	—	—	178	221	25	41	162	247	451	629
Karlskrona .	—	—	—	—	15	14	2	1	23	11	16	24	25	33	81	83
Karlstad ...	—	—	1	1	10	21	4	3	33	102	33	67	60	65	141	258
Kristianstad	—	—	1	1	9	19	115	194	43	56	11	29	16	12	195	312
Linköping ..	—	—	3	4	88	165	1	1	159	444	57	159	13	15	321	788
Luleå	—	—	—	—	41	39	247	165	204	150	16	14	1	1	509	369
Mariestad ..	—	—	1	2	43	105	7	12	120	284	63	183	39	23	273	610
Nyköping ..	—	—	—	—	23	28	4	9	100	341	28	60	15	18	170	456
Umeå	—	—	—	—	116	57	504	224	331	194	95	78	7	2	1 053	555
Uppsala ...	—	—	—	—	41	83	8	10	93	280	181	864	47	103	370	1 340
Visby	—	—	—	—	6	13	—	—	5	20	—	—	64	66	75	99
Vänersborg .	1	2	—	—	12	28	11	17	37	64	27	51	59	47	147	210
Västerås ...	—	—	—	—	15	17	1	2	61	113	142	391	62	126	281	649
Växjö	—	—	—	—	4	10	6	8	5	4	6	7	13	10	34	39
Örebro	—	—	1	6	30	82	3	8	8	45	6	14	14	8	62	163
Östersund ..	—	—	—	—	3	9	—	—	1	0	1	1	—	—	5	11
Summa	1	2	13	29	651	1 133	1 045	799	1 633	2 819	890	2 722	740	972	4 973	8 475

Riksbankens styrelse och vissa förvaltningsåtgärder

§ 1.

Fullmäktige m.fl.: Den 19 januari 1966 utsåg riksdagens valmän ledamoten av andra kammaren herr Birger Nilsson till fullmäktig under återstående delen av valperioden 1965—1968 efter landstingsrådet herr Emil Ahlkvist, som erhållit begärt entledigande, och ledamoten av andra kammaren herr Sven Hammarberg till suppleant för herr Nilsson.

Vid det val som av riksdagens valmän den 26 maj 1966 förrättades omvaldes för valperioden 1966—1969

till *fullmäktige* ledamoten av första kammaren herr Erik Wärnberg och riksbankschefen Per Åsbrink samt

till *suppleant* för herr Wärnberg ledamoten av andra kammaren herr Villiam Björk och för herr Åsbrink LO:s andre ordförande Edvard Vilhelmsson.

Fullmäktige omvalde samma dag för tiden till dess nytt val av fullmäktige år 1967 förrättats:

till *vice ordförande:* herr Wärnberg;

till *riksbankschef:* herr Åsbrink;

till *deputerad:* herr Wärnberg samt

till suppleant för riksbankschefen att med fullmäktigs rätt och ansvar vid inträffande förfall inträda i hans ställe (*vice riksbankschef*): herr Sven Joge.

Bankdirektören Sture Laurén har erhållit avsked med förordnandepension vid utgången av år 1966, men har förordnats att mot visst arvode tillsvidare handlägga en del av de beredskapsfrågor som varit förenade med hans bankdirektörs-tjänst.

§ 2.

Riksbankens industristyreelse: Till ledamöter av riksbankens industristyreelse omvalde fullmäktige den 26 maj 1966 tillsvidare, dock längst till dess nytt fullmäktigeval år 1967 förrättats, herr Erik Wärnberg, ordförande, samt bankdirektören Hjalmar Ekengren och civilingenjören Gösta Carlsson. Vidare förlängdes för samma tid förordnandet för bankofullmäktigen Gustaf Kollberg att vara suppleant för ordföranden. Bankokommissarien Åke Gustafsson fungerar tillsvidare som suppleant för herr Ekengren.

§ 3.

Valutastyrelsen: Till ledamöter i valutastyrelsen för tiden till dess nytt fullmäktigeval under år 1967 ägt rum omvalde fullmäktige den 26 maj 1966 vice riksbankschefen Sven Joge, ordförande, deputeraden Erik Wärnberg, vice ordförande, och bankokommissarien Lennart Olofsson samt till personliga suppleanter för dem respektive bankdirektören Hjalmar Ekengren, bankofullmäktigen Torsten Bengtson och bankokommissarien Åke Gustafsson.

Av Kungl. Maj:t har för tiden 1 juli 1966—30 juni 1969 till ledamöter i valuta-styrelsen utsetts direktören L. H. O. Sjunnesson med direktören S. T. Åberg som suppleant, direktören, f. d. regeringsrådet S. J. M. Strömberg med direktören Å. G. Liljefors som suppleant, direktören P. Prydz med direktören J. O. R. Söderberg som suppleant samt kanslirådet S. L. Klackenbergs med departements-sekreteraren J. A. Nipstad som suppleant.

§ 4.

Delegerade för riksdagens verk: Som ledamöter i delegerade för riksdagens verk fungerade herrar Gustaf Kollberg och Erik Wörnberg, med herr Torsten Bengtson som suppleant, till dess att jämlikt beslut av 1966 års riksdag delegerades uppgifter övertogs av riksdagens förvaltningskontor.

§ 5.

Beträffande sammansättningen av styrelserna vid avdelningskontoren torde få hänvisas till fullmäktiges protokoll den 8 december 1966.

§ 6.

Skogskonto: I riksbanken inestod vid utgången av år 1966 ett belopp av omkring 0,6 mkr jämlikt Kungl. förordningen den 27 mars 1954 (nr 142) om taxering för inkomst av medel, som insatts å skogskonto. Ränta å insatta medel har fr. o. m. den 1 juli 1966 utgått efter $5\frac{3}{4}\%$; dessförinnan fr. o. m. den 1 maj 1965 efter $5\frac{1}{4}\%$.

§ 7.

Investeringsfonder för konjunkturutjämning: Vid utgången av år 1966 inestod i riksbanken medel insatta enligt gällande bestämmelser om investeringsfonder för konjunkturutjämning (Kungl. kungörelse 1955: 256, med senare ändringar) till ett sammanlagt belopp av 1 276 mkr, därav 1 263 mkr avsåg investering i rörelse och 13 mkr investering i skogsbruk.

§ 8.

Riksbankens officiella diskonto höjdes fr. o. m. den 10 juni 1966 med $\frac{1}{2}$ procentenhet till 6 %.

§ 9.

Riksbankens avbetalningslånefond: Avbetalningslånefonden uppgår till 125 mkr. Bestämmelser om utlåningen från fonden meddelas i 7 § bankoreglementet.

Antalet utestående avbetalningslån uppgick vid utgången av år 1966 till 19 017 och det utlånade beloppet utgjorde sammanlagt 84,5 mkr med den fördelningen mellan bankens olika kontor, som framgår av uppgifterna å s. 43.

Räntan å lån som utlämnats från fonden utgör sedan den 1 juli 1966 $6\frac{1}{2}\%$ för lån med statlig kreditgaranti (Kungl. kungörelse 1966: 341) samt sedan den

6 i samma månad 7 % för andra studielån och 7 ½ % för lån till annat ändamål, innebärande ½ % högre ränta än tidigare.

Hittills har från fonden utlämnats tolv lån till tjänstemän vid riksdagens verk för förvärv av bostadsrätt i bostadsrättsförening. Vid utgången av år 1966 utestod fyra lån. Fr. o. m. den 1 januari 1967 må dylika bostadsanskaffningslån utlämnas även till anställningshavare vid riksdagen.

§ 10.

Statens bosättningslånefond: Från bosättningslånefonden — till vilken riksdagen hittills som kapital anvisat investeringsanslag å sammanlagt 121 104 700 kronor — utgjorde utlåningen vid utgången av år 1966 ca 103 mkr. Det utestående lånebeloppet har under året stigit med omkring 25 mkr. Antalet lån uppgick till 43 882, en ökning under samma tid med 5 286 lån. Av lånen har 42 237 utlämnats till äkta makar (blivande äkta makar), 1 624 till ogifta mödrar och 21 till ogifta fäder.

Medelbeloppet för utlämnade lån, vilket under budgetåret 1964/65 utgjorde omkring 3 500 kronor, ökade under budgetåret 1965/66 till ca 4 200 kronor.

Rörande fördelningen å de olika kontoren av lånen till antal och belopp hänvisas till de uppgifter, som intagits å s. 43.

För förvaltningen av bosättningslånen under budgetåret 1965/66 har riksbanken uppburit 231 576 kronor.

Från låneverksamhetens början i januari 1938 och till utgången av år 1966 har utlämnats lån till ett belopp av sammanlagt omkring 480 mkr. Därav har ca 373 mkr återbetalats och ett belopp av sammanlagt omkring 4 mkr efterskänkts eller avskrivits.

För lån från fonden utgår ränta efter fast, under hela lånetiden oförändrad procentsats, utgörande den normalränta, som av Kungl. Maj:t fastställts för det budgetår då lånet beviljats. Beträffande lån, som utlämnas under innevarande budgetår, utgör räntefoten (normalräntan) 5 ¾ %.

Den av fullmäktige bestämda normala inkomstgränsen för beviljande av bosättningslån har den 10 november 1966 höjts från 25 000 till 30 000 kronor. Beträffande normerna för tillämpning av inkomstgränsen torde få hänvisas till fullmäktiges protokoll för sagda dag.

§ 11.

Lån från fonden för hantverks- och småindustrikredit samt hotellgarantilån: Från här avsedda lånefond, som sedan juli 1960 är under avveckling (se Kungl. kungörelse 1960: 372), utestod vid utgången av år 1966 endast tre lån å sammanlagt 5 550 kronor, alla förvaltade av avdelningskontoret i Uppsala.

Riksbankens kontor fungerar fortfarande som lokalorgan i ärenden rörande statsgaranti för lån, som utlämnas till företag inom turisthotellnäringen (hotellgarantilån).

§ 12.

Egnahems- m. fl. lån: Av de egnahems- m. fl. lån, som riksbanken per den 1 juli 1948 övertog från egnahemsorganen och hushållningssällskapen, kvarstod vid utgången av år 1966 ett antal av 22 373 med ett sammanlagt kapitalbelopp av ca 100,5 mkr, en nedgång under året med 3 742 lån och med ett belopp av ca 10,9 mkr. Rörande lånens fördelning å de olika kontoren hänvisas till sammanställningar å s. 43 och 44.

För förvaltningen av lånen har riksbanken för budgetåret 1965/66 uppburit ersättning efter 3 kronor 50 öre per lån med 91 402 kronor 50 öre.

Av de av riksbanken förvaltade fondmedlen, som sammanhänger med ifrågasvarande låneverksamhet, har till statsverket under år 1966 av influtna amorteringar återlevererats 13,4 mkr. Beloppet fördelar sig med 10,0 mkr å egnahems-lånefonden, 1,4 mkr å lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden, 1,2 mkr å arbetarsmåbrukslånefonden och 0,8 mkr å förbättringslånefonden.

§ 13.

Stödlån till jordbrukare: Vid utgången av år 1966 förvaltade riksbanken stödlån till jordbrukare, utgivna enligt Kungl. kungörelserna nr 369/1951 (StA), 766/1951 (StB), 764/1952 (StC), 723/1954 (StD), 593/1955 (StE), 650/1957 (StF) och 83/1960 (StG), till ett sammanlagt belopp av ca 8,5 mkr, en minskning under året med ca 4,9 mkr. Rörande de utestående lånens fördelning å riksbankens kontor och å de olika lånetyperna hänvisas till sammanställning å s. 45.

Hittills har av riksbanken efterskänkts eller avskrivits stödlån med ett belopp av sammanlagt ca 1,2 mkr.

Riksbanken har icke uppburit någon ersättning för förvaltningen av stödlånen.

§ 14.

Fonden för supplementär jordbrukskredit: Vid utgången av år 1966 kvarstod oguldet ett belopp av endast ca 0,2 mkr. Avvecklingen av de kvarstående lånen från fonden torde i stort sett vara avslutad inom de närmaste åren.

Rörande lånens fördelning å de olika kontoren hänvisas till sammanställning å s. 43.

§ 15.

Värnpliktslånen: Jämlikt beslut av 1960 års riksdag förvaltar riksbanken värnpliktslån, utgivna från fonden för låneunderstöd, resp. från värnpliktslånefonden. Lånen fördelade sig vid utgången av år 1966 å riksbankens olika kontor såsom framgår av sammanställning å s. 43.

År 1966 avskrevs under fonden för låneunderstöd ca 32 000 kronor och under värnpliktslånefonden ca 150 000 kronor. Till alldeles övervägande del skedde avskrivningen under sistnämnda fond enligt Kungl. kungörelse den 2 juni 1961 (nr 384) om avskrivning av lån för studier.

§ 16.

Fiskredskapslån: Från och med den 1 juli 1962 har riksbanken att bevilja och förvalta lån från statens fiskredskapslånefond med tillämpning av bestämmelserna i Kungl. kungörelsen den 6 april 1962 (nr 100).

Vid utgången av år 1966 utestod 36 fiskredskapslån å sammanlagt 186 057 kronor, fördelade på följande bankens kontor:

Kontor	Antal	Belopp kronor
Göteborg	4	9 222
Malmö	18	117 900
Härnösand	3	2 585
Kalmar	1	3 375
Kristianstad	7	47 250
Luleå	1	2 250
Umeå	1	3 075
Vänernborg	1	400
	36	186 057

Räntan å dessa lån motsvarar normalräntan för det budgetår då lånet beviljats.

§ 17.

Studiemedel: Riksbanken medverkar vid utbetalning av studiemedel enligt studiemedelsförordningen (SFS 401/1964) och studiemedelskungörelsen (SFS 592/1964). Denna medverkan avser huvudsakligen verkställande av utbetalning till postverket, banker och andra penninginrättningar för att täcka av dem gjorda utlägg av studiemedel.

Under år 1966 har utbetalning verkställts för 150 418 studiemedelsanvisningar till ett sammanlagt belopp av ca 469 mkr, varav 122 mkr avser studiebidrag.

§ 18.

Sedelutgivningsrätten m.m.: Genom lag den 29 april 1966 (nr 128) höjdes maximibeloppet för sedelutgivningen fr. o. m. den 1 juli 1966 med 200 mkr till 9 900 mkr.

Under det gångna året var den utelöpande sedelmängden som vanligt störst å rapportdagen den 23 december och uppgick då till 9 590 mkr, en ökning i förhållande till motsvarande dag 1965 med 553 mkr. Det lägsta utelöpande sedelbeloppet under 1966 förelåg å rapportdagen den 7 juni och utgjorde då 7 630 mkr. Den högsta procentuella ökningen i förhållande till 1965 noterades den 23 september och uppgick till 7,4 %; den lägsta procentuella ökningen registrerades den 7 juni och utgjorde 0,5 %.

§ 19.

Ny 5-kronorssedel m. m.: Kungl. Maj:t har på framställning av fullmäktige den 21 januari 1966 utfärdat kungörelse (nr 2) om nya sedlar på fem kronor. Sedlar av den nya typen började utlämnas i den allmänna rörelsen den 24 januari 1966. Sedlar å 5 kronor av äldre typ, som därefter inkommit till riksbanken, har icke återutgivits utan makulerats.

Även 10- och 50-kronorssedlar av äldre typ, vilka inlevererats till riksbankens kassor efter det att sedlar av ny typ i dessa valörer började utges i allmänna rörelsen den 26 april 1965, har kvarhållits (se § 19 i berättelsen till 1966 års B:oU).

Sedlar å 100 kronor av den äldre valören, som inkommer till riksbanken, utlämnas däremot fortfarande tillsvidare från banken efter fränsortering av skadade sedlar.

§ 20.

Angående användningen av riksbankens vinst för år 1965 torde få hänvisas till bankoutskottets memorial nr 14 år 1966.

§ 21.

Riksbankens 300-årsjubileum: Med anledning av riksbankens 300-årsjubileum, som inträffar år 1968, uppdrog fullmäktige den 21 oktober 1965 åt docenten Kurt Samuelsson att utarbeta en skrift, avseende en bred översiktlig skildring av Sveriges ekonomiska förhållanden under de 300 åren. Sedermera har fullmäktige den 21 juli 1966 lämnat bankokommissarien Torgny Lindgren i uppdrag att utarbeta en bok om riksbankens sedelhistoria.

Jubileumsfestligheterna har fastställts att äga rum under tiden den 15—17 maj 1968 med bankett i Stadshuset den 15 maj.

§ 22.

Riksbankens jubileumsfond: Jämlikt de för fonden gällande stadgarna avger fondens styrelse varje år till riksdagen och dess revisorer berättelse över fondens verksamhet och förvaltning. Beträffande fondens ställning per den 31 december åren 1965 och 1966 hänvisas till härvid såsom bilaga II fogade utdrag ur riksbankens räkenskaper.

§ 23.

Riksbankens personal: De tre avtal, som den 5 januari 1966 träffades mellan delegerade för riksdagens verk, å ena, samt statstjänstemännens huvudorganisationer, å andra sidan, nämligen *dels* huvudavtal, *dels* allmänt avlöningsavtal för tjänstemän vid riksdagens verk (RAST) och *dels* allmänt tjänsteförteckningsavtal beträffande tjänster vid riksdagens verk (RATF), har under året ersatts av nya avtal. Sålunda ingicks den 27 april 1966 nytt huvudavtal mellan dele-

gerade m. fl. och förenämnda personalorganisationer. Delegerade har därefter den 22 juli 1966 med huvudorganisationerna träffat nya avlönings- och tjänsteförteckningsavtal för löneplansanställd personal (nya RAST och RATF) att gälla till utgången av december 1968. Det nya RATF innefattar bl. a. ändring av beföringsgången inom kontorsbiträdes- och bankexpeditörskarriärerna. Avtalen har godkänts av riksdagens löne delegation.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor fastställde den 11 augusti 1966 ändrad personalförteckning för riksbanken, en förteckning som sedermera den 14 december 1966 av styrelsen ersatts med en ändrad personalförteckning för riksbanken, baserad på träffat kollektivavtal och på beslut av 1966 års riksdag vid höstsessionen (se B:oU:s utl. nr 58 i anledning av fullmäktiges framställning angående ordinariesättning av vissa tjänster vid riksbanken m. m.).

Sedan bankoutskottet den 15 december 1966 bemyndigat fullmäktige att till innehavare av i förenämnda framställning avsedda ordinarie tjänster utan kungörelseförfarande konstituera och förordna innehavarna av motsvarande extra ordinarie tjänster, har detta bemyndigande utnyttjats.

Den 22 februari 1966 träffades mellan delegerade, å ena, samt Statstjänstemännens riksförbund och TCO:s statstjänstemannasektion, å andra sidan, kollektivavtal angående anställningsvillkor för riksbankens sedelräkningsbiträden att gälla tillsvidare räknat från och med den 1 januari 1966. Den 22 juli 1966 ingicks mellan samma parter nytt kollektivavtal för sedelräkningsbiträdena för tiden 1 juli 1966—31 december 1968, innefattande bl. a. vissa lönehöjningar samt bestämmelser om fri läkarvård för fast anställda sedelräkningsbiträden av riksbankens verksläkare (anvisningsläkare).

Riksbankens direktion har därefter utfärdat föreskrifter angående tillämpning av det nya kollektivavtalet ävensom om lönevillkoren för tillfälligt anställd personal.

Enligt överenskommelse mellan riksbanken och Civilförvaltningens personalförbund den 30 juni 1966 har mellan statens avtalsverk och Statstjänarkartellen den 20 juni 1966 ingånget ramavtal till kollektivavtal för deltidсанställda fastighetsarbetare vid statliga verk och myndigheter, gällande under tiden 1 februari 1966—31 januari 1969, antagits såsom kollektivavtal vid riksbanken.

Vidare har det under år 1965 gällande kollektivavtalet beträffande städning av riksbankens lokaler prolongerats att gälla för åren 1966—1968, med de ändringar varom överenskommelse den 17 juni 1966 träffats mellan Statens avtalsverk och Statstjänarkartellen.

Vid ingången av år 1967 uppgick riksbankens — fränsett sedeltryckeriets — lönegradsplacerade personal till 529. Denna personal fördelade sig sålunda (105 såsom extra ordinarie redovisade tjänstemän innehar tillika lägre ordinarie tjänst inom annan personalkategori eller å övergångsstat enligt vad som nedan anges inom parentes):

förordnandetjänstemän	44
s. k. bankpersonal i övrigt	173
därav ordinarie tjänstemän	62
extra ordinarie tjänstemän	79 (58)
extra tjänstemän	32
tjänstemän inom bankexpeditörskarriären	63
därav ordinarie tjänstemän	12
extra ordinarie tjänstemän	51 (31)
tjänstemän inom biträdeskarriären	172
därav ordinarie tjänstemän	10
extra ordinarie tjänstemän	118 (13)
extra tjänstemän	44
bevakningspersonal	77
därav ordinarie tjänstemän	41
extra ordinarie tjänstemän	31 (3)
extra tjänstemän	5

Vid årsskiftet 1965/66 utgjorde de löneplansanställda tjänstemännens antal 545. Femton av de i uppställningen upptagna tjänstemännen har åtnjutit ledighet under hela eller praktiskt taget hela år 1966 för tjänstgöring i annat statligt verk etc.

De fast anställda sedelräkningsbiträdena — delvis med intermittert tjänstgöring — uppgick vid årsskiftet 1966/67 till 185. Utöver ovan angivna personal-kategorier finns vid riksbanken tillfälligt anställda pensionärer och andra anställningshavare, sysselsatta huvudsakligen med sedelräkning och i allmänhet med intermittert tjänstgöring. Dessutom finns ett antal städerskor, deltid-anställda nattvakter och fastighetsarbetare.

§ 24.

Nytt riksbankshus: Den i § 25 i fullmäktiges berättelse till 1966 års bankoutsikt omnämnda arkitekttävlingen angående förslag till bl. a. en ny riksbanksbyggnad på tomten kvarteret Fyrmörsaren i Klara församling i Stockholm har avgjorts. Den av Stockholms stad och riksbanken tillsatta tävlingsjuryn har därvid tilldelat ett förslag, författat av professorn i arkitektur vid Tekniska högskolan Peter Celsing m. fl., första pris.

Fullmäktige har därefter lämnat riksbankschefen bemyndigande att med Stockholms stad diskutera byggnadsfrågan och att representera riksbanken vid ev. fortsatta förberedelsearbeten med utgångspunkt från de föreliggande tävlingsförslagen.

Fullmäktige kommer att närmare angiva sin uppfattning rörande riksbankens lokalproblem i yttrande över av bankoutsiktet till fullmäktige remitterad skrivelse från styrelsen för riksdagens förvaltningskontor om en teknisk-ekonomisk utredning rörande riksdagens lokalfrågor.

§ 25.

Semesteranläggning: Den av riksbankspersonalens semesterförening uppförda sportstugan å Köarskärsfjäll i Sälen kommer enligt vad föreningen upplyst att bli inflyttningsklar i februari i år (jfr § 23 i berättelsen till 1966 års B:oU).

§ 26.

Fastighetsförvaltningen: Inom *huvudkontorets* fastighet i Stockholm har fasaderna på södra gården under året reparerats och omfärgats för en kostnad av 18 300 kronor; inom byggnaden har målningsarbeten utförts för 5 400 kronor.

Vid *avdelningskontoren* har kostnaderna för fastighetsunderhåll under året uppgått till belopp, som framgår av nedanstående sammanställning. De kontor, där kostnaderna understiger 5 000 kronor, har ej medtagits.

Kontor	Kronor	Kostnaden avser huvudsakligen:
Gävle	26 200: —	Reparation av fastighetens yttertak och stuprör, arbeten för inredning av nya sedelräkningslokaler samt reparation och målning i direktörens bostad.
Halmstad	12 400: —	Utbyte av brännare till värmepannan, inmontering av termostatcentral samt reparation och målning av yttertaket.
Härnösand	12 200: —	Reparation och målning av yttertaket; modernisering och reparation av direktörens badrum.
Jönköping	7 700: —	Omändring av det förutvarande lunchrummet till sedelräkningslokal; reparation och målning i direktörens kök samt målning av fönsterbågar.
Luleå	35 000: —	Anskaffande och installation av två oljecisterner; uppdelning av det förutvarande styrelserummet, m. m.
Visby	9 800: —	Vissa förbättrade skyddsanordningar; målning och tapetsering i direktörens och vaktmästarens bostäder, m. m.
Östersund	5 050: —	Inre putsningsarbeten, m. m.

Vid *sedelförstörelsekontoret* i Tumba har insatts ett grovfilter i skorstenen till sedelförbränningsugnen och ugnen har försetts med nytt rooster, varjämte en del fotrännor och stuprör har utbytts och arbetslokalen har reparerats och målats, allt till en kostnad av 15 400 kronor.

Riksbankens fastighet i Uppsala, vilken försålts till Svenska Frimurare orden tillhöriga Brödraföreningen Vidar och S:t Johanneslogen Stenbocken, tillträdades av köparna den 1 juli 1966, därvid köpeskillingslikvid skedde enligt köpeavtalet. Riksbanken disponerar därefter kontorslokalerna mot viss hyra.

I anledning av att televerket för att tillgodose sitt eget lokalbehov behöver

taga i anspråk de lokaler som riksbanken förhyr i televerkets fastighet i Västerås för sitt därvarande avdelningskontor har riksbanken accepterat ett erbjudande om att i stället förhyra ca 340 m² i en fastighet, som Nya Systemaktiebolaget börjat uppföra i kvarteret Knut i sagda stad. Kallhyran har preliminärt beräknats till ca 73 000 kronor per år. Det har därjämte förutsatts att riksbanken skall bestrida den särskilda kostnaden för anläggande av valv, beräknad till ca 65 000 kronor jämte vad som åtgår för anskaffande av valvsdörr.

§ 27.

Sedeltryckeriet: Under år 1966 har helrotationsmaskinen utnyttjats för tryckning av 100- och 10-kronorssedlar. Samtidigt har pågått tryckning av 5-kronorssedlar i andra tryckpressar. Den under året färdigställda kvantiteten uppgick sammanlagt till ca 117 miljoner sedlar, innebärande en ökning av tillverkningen i förhållande till närmast föregående år med omkring 15 miljoner sedlar.

Kostnaderna för till sedeltryckeriet inköpta och levererade maskiner och inventarier avsedda för driften har under året uppgått till sammanlagt ca 138 000 kronor.

På fastigheten har normalt underhåll gjorts. Bl. a. har under sommaren hälften av fönstren blivit omkittade och målade samt golven i maskinhall och granskingslokal omsetts. Kostnaden för fastighetsunderhåll har under året uppgått till ca 87 000 kronor.

Sedeltryckeriets personal uppgick vid utgången av december månad 1966 till 32 tjänstemän samt 36 manliga och 32 kvinnliga kollektivavtalsanställda arbetare. Härtill kommer städningpersonal, nattvakter och tillfälligt anställda samt vid sedeltryckeriet tjänstgörande sedelräkningsbiträden, sammanlagt 15 personer. Hela personalstyrkan utgjorde sålunda 115 personer.

För den kollektivavtalsanställda arbetarpersonalen ingicks nytt kollektivavtal den 1 juli 1966 avseende tiden 1 februari 1966—31 januari 1969.

De lönehöjningar, som enligt det nya avtalet utgår till ifrågavarande personal, har anpassats efter den centrala avtalsuppgörelsen mellan Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen och allmänna marknadens löneutveckling för närmast jämförlig personal. Arbetstiden, som för närvarande är 44 timmar per vecka, kommer fr. o. m. den 1 februari 1968 att reduceras till 42,5 timmar.

§ 28.

Pappersbruket: Efter förhandlingar i närvaro av representant för statens avtalsverk träffades den 16 juni 1966 nytt kollektivavtal för arbetarpersonalen vid pappersbruket, avseende tiden den 1 februari 1966—31 januari 1969. Avtalet innebär höjning av tidigare utgående löner och minskning av arbetstiden inom ramen för den centrala avtalsuppgörelsen.

Under det gångna året har tillverkningen av rullsedelpapper uppgått till ca 100,1 ton; motsvarande siffra föregående år var ca 90,1 ton. Under året har

även tillverkats ca 36,8 ton arksedelpapper för 5-kronorssedlar (under 1965 ca 28,7 ton).

Priset på rullsedelpapper (för 100-, 50- och 10-kronorssedlar) har för året fastställts till oförändrat 15 kronor per kg, och priset för arksedelpapper (för 5-kronorssedlar) utgör likaledes oförändrat 11 kronor per kg.

Försäljningen från bruket av annat papper än sedelpapper har motsvarat brukets förväntningar och under året uppgått till ca 4,5 mkr, vilket är obetydligt lägre än under 1965. En tendens till vikande konjunktur har under året gjort sig märkbar. Detta gäller främst den svenska marknaden. Intensifierade försäljningsansträngningar har därigenom nödvändiggjorts.

Vid utgången av år 1966 uppgick antalet i bruksdriften sysselsatta arbetare till 69 (76), därav 25 (26) kvinnliga, vartill kommer städningpersonal. Siffrorna inom parentes anger motsvarande antal ett år tidigare. I övrigt var i bruksdriften engagerade 17 (17) tjänstemän och 7 (6) arbetsledare anställda hos AB Tumba Bruk. Aktiebolagets verkställande direktör har fungerat som chef för pappersbruksdriften.

Angående investeringar i bruksdriften må nämnas att av styrelsen för aktiebolaget beslutad installation av en vattenreningsanläggning (ca 175 000 kronor) samt inköp av en pappers- och lumprivaremaskin (ca 25 000 kronor) och av en gaffeltruck (ca 50 000 kronor) har genomförts. Därjämte pågår montagearbeten för en likaledes av styrelsen beslutad malningsanläggning för linters (råvara vid pappersmaldtillverkningen) för en kostnad av ca 225 000 kronor. Normala reparations- och moderniseringsarbeten har utförts i sedvanlig omfattning.

Vid AB Tumba Bruks ordinarie bolagsstämma den 17 juni 1966 omvaldes samtliga styrelseledamöter med undantag för riksdagsmannen Ragnar Persson, som i anledning av sin avgång ur riksdagen undanbett sig återval. Till ny styrelseledamot valdes bankofullmäktigen Erik Wörnberg. Till suppleant omvaldes bankdirektören Arne Callans.

§ 29.

För riktigheten av de å s. 36—42 lämnade sifferuppgifterna svarar bankkamrerarna Gerdt Richter och Rune Burestam, vilka undertecknat resp. kontraserat riksbankens bokslut.

§ 30.

Inspektioner m. m.: Inspektioner av avdelningskontoren har under år 1966 verkställts

av vice riksbankschefen Joge vid kontoren i Falun och Gävle;

av deputeranden Wörnberg och bankdirektören Ekengren vid kontoret i Linköping, av Ekengren tillsammans med bankokommissarien Gustafsson vid kontoret i Nyköping samt av Ekengren ensam vid kontoren i Härnösand, Jönköping, Kalmar, Kristianstad och Växjö;

av bankdirektören Callans vid kontoret i Mariestad;

av bankdirektören Laurén tillsammans med bankokommissarien Lemne vid kontoren i Göteborg, Luleå, Umeå och Östersund samt av Lemne ensam vid kontoret i Visby;

av bankokommissarien Wormbs vid kontoren i Malmö, Halmstad, Karlskrona, Karlstad, Uppsala, Vänersborg, Västerås och Örebro.

Föreskrivna inventeringar och undersökningar har ägt rum av huvudkontorets kassor och förvaringsrum ävensom av sedeltryckeriets och Tumba bruks kassor.

Revision genom därtill av chefen för revisionsavdelningen utsedda tjänstemän har under året verkställts vid samtliga avdelningskontor.

Berättelser från bankens samtliga avdelningskontor bilägges.

Stockholm den 4 januari 1967.

KRISTER WICKMAN

ERIK WÄRNBERG

PER ÅSBRINK

GUSTAF KOLLBERG

TORSTEN BENGTON

YNGVE HOLMBERG

BIRGER NILSSON

/ Karin Winberg

Valutastyrelsens berättelse

Till Herrar Fullmäktige i Sveriges Riksbank

Valutastyrelsen får härmed lämna följande berättelse för år 1966 angående sitt verksamhetsområde.

Förordnande gavs under året om fortsatt valutareglering intill den 1 juli 1967.

Betalningsutbytet med utlandet skedde under året på multilateral basis utom vad beträffar Östtyskland, där det bilaterala betalningsarrangemanget kvarstod.

Vid tillämpningen av valutaförordningen har i stort sett samma bestämmelser gällt och samma praxis följts som förra året. Ändringar har dock skett i vissa enskildheter, varom meddelande har intagits i riksbankens sammanställning »Valutaregleringen». Sålunda har stipulerats att betalningar till och från utlandet av premier för försäkringar av alla slag må behandlas som löpande betalningar och sålunda fritt verkställas genom valutabank; tidigare gällde en begränsning till högst 10 000 kronor för årspremier avseende nytecknade liv-, livränte- och pensionsförsäkringar. Vidare har införts ändringar av innebörd att på utländsk valuta lydande svenska värdepapper i fråga om utförsel, omplacering, överlåtelse mellan valutainlåningar och försäljning i utlandet blivit likställda med utländska värdepapper. Som ett tillägg till bestämmelserna om inköp för rekreativändamål av fastighet eller lägenhet i utlandet har meddelats, att vissa begränsningar upprätthålles i fråga om tomtkostnad och tid för bebyggande. Innebörden härav är att — som regel — kostnaden för tomt ej må överstiga 30 000 kronor och att bebyggande skall vara avsett ske inom fem år.

Såsom tidigare är inberättats av valutastyrelsen är regleringen av de finansiella lånetransaktionerna jämte restriktionerna beträffande värdepappershandeln och andra finansiella placeringar de huvudsakliga instrument, varigenom valutaregleringens funktion som stöd åt penningpolitiken utövas. Vid den under senare år upprätthållna kreditåtstramningen inom landet har valutaregleringens restriktioner på dessa områden motverkat kapitalinflöde från utlandet. Riktlinjerna för den praxis, som härvid följts, har i stort sett syftat till att undvika utlandsfinansiering av den inhemska produktionen. I den utsträckning utomlands anskaffade medel avsetts komma till användning för verksamhet i utlandet, exempelvis för finansiering av direkta investeringar därstädes, har skäl ej förelegat att vägra utlandsupplåning. Även sådan upplåning i utlandet som kunnat hänföras till behov att refinansiera exportkredit har ansetts böra medges. Vidare har tillstånd regelmässigt lämnats för utlandsägda företags upplåning hos moderbolagen. Dylik finansiering faller inom kategorin »direkt investering», vilken regleras av OECD:s kapitalliberaliseringsstadga.

Genom den begränsning av tillståndsgivningen som ägt rum har ett eljest sannolikt omfattande kapitalinflöde betydligt reducerats och kreditpolitikens fullföljande underlättats. Utvecklingen av de mera långfristiga kapitalrörelserna med utlandet har dock under senare år utvisat ett för Sveriges del relativt stort nettoinflöde av kapital, som ytterligare förstärkts genom kortfristigt kommersiellt kreditupptagande i utlandet.

Omfattningen och fördelningen under året av tillstånden till *finansiell upplåning utomlands* framgår av nedanstående sammanställning, som även upptager jämförande siffror för åren 1962—1965 (mkr).

	1962	1963	1964	1965	1966
Svenska redares lån	98	97	129	279	168
Svenska varvs lån	151	36	435	297	284
Övriga svenska exportindustriers lån	18	0	13	83	116
Lån för finansiering av investeringar i utlandet	46	5	106	27	52
Utländska bolags lån till dotterbolag i Sverige	296	561	235	245	400
Övriga lån	6	3	33	70	47
Totalt	615	702	951	1 001	1 067

Tillstånd till *direkta investeringar i utlandet* har under året lämnats för 735 mkr. Av beloppet avsågs 52 mkr anskaffas genom upplåning i utlandet och 100 mkr investeras med utnyttjande av tidigare i utlandet upplånade medel. Dessa belopp ingår i ovannämnda redovisning för finansiell upplåning.

De lämnade tillstånden till *direkta investeringar i Sverige från utlandets sida* uppgick under året till 654 mkr, varav 400 mkr, ingående i redovisningen ovan för finansiell upplåning, avsågs tillhandahållas i form av lån från investerarnas sida.

Närmare uppgifter om de direkta investeringarna lämnas i bifogade PM.

Å valutastyrelsens vägnar:

Sven Joge

/ L. Olofsson

Stockholm den 2 januari 1967

P M

Tillstånd till *direkta svenska investeringar i utlandet* lämnades under 1966 för 735 mkr. Beloppet överstiger avsevärt motsvarande belopp för år 1965, 538 mkr, och ansluter nära till det hittills högsta noterade beloppet, 747 mkr för 1964. Tidigare konstaterad uppåtgående tendens har sålunda fortsatt.

I jämförelse med 1965 föreligger en uppgång för samtliga ländergrupper med undantag för gruppen »Övriga». I likhet med åren 1964 och 1965 är tillståndsbeloppet högst för EEC-området. Det uppgår för 1966 till 244 mkr, varav huvudparten, 148 mkr, avser Förbundsrepubliken Tyskland. Tillståndsbeloppet för EFTA uppgår till 163 mkr, varav 119 mkr hänför sig till de nordiska länderna och 30 mkr till Storbritannien. På Nordamerika och u-länderna faller 145 mkr respektive 167 mkr.

Av det totala tillståndsbeloppet för investeringar i u-länderna hänför sig 80 mkr till Latinamerika. Resten fördelar sig på Europa med 38 mkr, Afrika med 41 mkr och Asien med 7 mkr. Investeringarna har huvudsakligen riktat sig mot ett fåtal länder. Sålunda svarar Brasilien, Liberia, Mexico, Peru och Spanien för drygt 80 % av totalbeloppet. Under 12-årsperioden 1955—1966, för vilken totala tillståndsbeloppet för investeringar i u-länderna uppgick till 1 347 mkr, föll 90 % av beloppet på endast tio länder, nämligen de fem nämnda samt Argentina, Chile, Colombia, Indien och Tunisien. Generellt synes kunna konstateras att mottagarlandets allmänna utvecklingsnivå i hög grad bestämmer inriktningen och arten av de svenska investeringarna i u-länderna. Industriell och kommersiell verksamhet upptages i betydande omfattning och ofta i stor skala i de mer avancerade länderna medan investeringarna i andra länder övervägande blir beroende av förekomsten i enskilda fall av särskilda investeringsobjekt, exempelvis utvinningsverksamhet.

I redovisade tillståndsbelopp ingår även i viss utsträckning reinvestering av vinstmedel. Totalt för 1966 uppgick dylika tillstånd till 137 mkr, varav 107 mkr hänförde sig till EEC-området. Av resten föll 12 mkr på u-länderna. Den tidigare för Latinamerika konstaterade relativt höga andelen av reinvesterade vinstmedel i förhållande till totalinvesteringarna, för 1965 ca 30 %, har sjunkit och uppgår för 1966 till ca 14 % av totalt 80 mkr.

Statistik fr. o. m. 1958 beträffande tillstånd till *nyetableringar* utomlands visar en uppåtgående tendens vad beträffar såväl antal som belopp, dock med en särskilt framträdande siffra för 1964 vad beloppet beträffar. Totalantalet nyetableringar 1958—1966 uppgick till 1 764 st. och totalbeloppet till 1 459 mkr. Härvid utgjordes 942 st. med ett sammanlagt tillståndsbelopp å 112 mkr av försäljningsföretag och 822 st. med ett totalt tillståndsbelopp å 1 347 mkr av »övriga företag». U-länderna svarade härav för 81 st. försäljningsföretag till sammanlagt 11 mkr och 208 st. »övriga företag» till sammanlagt 319 mkr.

Tillstånd till *utländska direkta investeringar i Sverige* har under 1966 lämnats för 654 mkr. Tendensen har även här varit stigande, dock med en särskilt hög siffra för 1963, 757 mkr. I jämförelse med 1965 visar 1966 ökning för samtliga ländergrupper utom för gruppen »Övriga», där siffran är oförändrad. För EEC och Nordamerika har ökning skett med förhållandevis mycket stora belopp.

Som framgått ovan kan upplysningar — ehuru sannolikt i mycket ofullständig omfattning — erhållas om reinvestering av vinstmedel när det gäller svenska investeringar i utlandet. Dyliga uppgifter saknas helt i underliggande statistiska material rörande de utländska investeringarna i Sverige. Härigenom minskar jämförbarheten mellan tillståndssiffrorna för de in- respektive utgående investeringarna.

Beträffande såväl de svenska investeringarna i utlandet som de utländska i Sverige synes gälla att de lämnade tillstånden i det närmaste helt *utnyttjas* om än delvis med avsevärda tidsförskjutningar. Vid bedömning av investeringarnas omfattning och utveckling bör observeras att i överensstämmelse med OECD:s kapitalliberaliseringsstadga en liberal praxis tillämpats från de svenska valuta-myndigheternas sida under den tid statistiken omfattar beträffande såväl in- gående som utgående direkta investeringar. Endast rent undantagsvis har ansökningar om tillstånd avslagits.

I bifogade tabeller har sammanställts:

Tabell 1. Tillstånd till direkta investeringar i utlandet 1955—1966 med fördelning på ländergrupper.

Tabell 2. Tillstånd till direkta investeringar i utlandet 1963—1966. Verksamhetstyp och nyetableringar.

Tabell 3. Tillstånd till direkta investeringar i Sverige från utlandets sida 1960—1966 med fördelning på ländergrupper.

Tabell 4. Tillstånd till direkta investeringar i Sverige från utlandets sida 1963—1966. Verksamhetstyp och nyetableringar.

Statistiken över direkta investeringar avslutas årsvis medio december. Tabellerna har reviderats huvudsakligen genom att dels viss långivning till u-länder upptagits som direkt investering, dels Finland genomgående överförts från »Övriga» till EFTA.

EFTA: Danmark, Finland, Norge, Portugal, Schweiz, Storbritannien, Österrike.

EEC: Belgien, Frankrike, Förbundsrepubliken Tyskland, Italien, Luxemburg, Nederländerna.

Nordamerika: Canada, USA.

U-länder: enligt OECD:s förteckning.

Försäljningsföretag: Företag vilkas ändamål enbart är försäljning av som regel svenska exportvaror utomlands respektive utländska i Sverige.

Övriga företag: Företag av skiftande art; beloppsmässigt överväger utvinnings-, tillverknings- och sammansättningsföretag (produktionsföretag).

Tabell 1. Tillstånd till direkta investeringar i utlandet

Mkr

År	EFTA	EEC	Nordamerika	U-länder	Övriga	Totalt
1955	28,5	28,6	11,8	62,5	5,3	136,7
1956	16,2	29,7	20,1	63,5	6,1	135,6
1957	38,2	43,1	46,4	61,3	2,3	191,3
1958	19,5	40,1	18,4	88,1	3,2	169,3
1959	33,2	162,2	62,7	91,8	6,4	356,3
1960	62,9	65,1	9,0	149,8	1,6	288,4
1961	57,5	78,4	12,0	183,2	14,7	345,8
1962	158,9	154,6	51,9	67,3	21,8	454,5
1963	174,6	79,4	9,9	119,6	7,3	390,8
1964	227,3	278,1	80,0	156,8	4,7	746,9
1965	127,2	203,8	46,7	136,5	23,4	537,6
1966	163,3	244,2	144,9	166,8	16,1	735,3
Summa	1 107,3	1 407,3	513,8	1 347,2	112,9	4 488,5 ¹

¹ Fr. o. m. år 1961 inkluderas i beloppen även upplåning i utlandet för investering därstädes.

Tabell 2. Tillstånd till direkta investeringar i utlandet

Verksamhetstyp och nyetableringar

Mkr

	1963		1964		1965		1966	
	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp
<i>Totalt</i>		390,8		746,9		537,6		735,3
försäljningsföretag ..		64,1		72,0		79,8		101,1
övriga		326,7		674,9		457,8		634,2
därav nya under året	201	195,4	275	418,5	232	108,3	283	256,3
försäljningsföretag ..	109	13,5	126	13,8	116	14,5	144	16,4
övriga	92	181,9	149	404,7	116	93,8	139	239,9
Härav:								
<i>EFTA</i>		174,6		227,3		127,2		163,3
försäljningsföretag ..		22,3		31,3		37,4		49,6
övriga		152,3		196,0		89,8		113,7
därav nya under året	105	114,7	140	153,2	111	19,0	156	91,6
försäljningsföretag ..	69	6,1	75	9,2	62	7,6	90	8,5
övriga	36	108,6	65	144,0	49	11,4	66	83,1
<i>EEC</i>		79,4		278,1		204,5		244,2
försäljningsföretag ..		20,8		11,3		18,1		20,8
övriga		58,6		266,8		186,4		223,4
därav nya under året	43	29,4	74	147,3	56	31,3	65	39,0
försäljningsföretag ..	17	4,0	33	3,1	29	2,2	29	4,3
övriga	26	25,4	41	144,2	27	29,1	36	34,7
<i>Nordamerika</i>		9,9		80,0		46,7		144,9
försäljningsföretag ..		6,9		3,9		12,3		11,3
övriga		3,0		76,1		34,4		133,6
därav nya under året	9	3,7	9	60,7	16	5,6	15	104,6
försäljningsföretag ..	5	1,8	5	0,2	13	2,6	6	0,9
övriga	4	1,9	4	60,5	3	3,0	9	103,7
<i>U-länder</i>		119,6		156,8		135,8		166,8
försäljningsföretag ..		10,6		24,7		11,7		13,9
övriga		109,0		132,1		124,1		152,9
därav nya under året	43	47,5	48	53,8	43	35,3	41	20,9
försäljningsföretag ..	18	1,6	11	0,9	8	1,8	16	2,7
övriga	25	45,9	37	52,9	35	33,5	25	18,2

Tabell 3. Tillstånd till direkta investeringar i Sverige från utlandets sida

Mkr

År	EFTA	EEC	Nordamerika	Övriga	Totalt
1960	91,4	9,9	33,0	0,1	134,4
1961	49,9	48,5	68,0	0,1	166,5
1962	247,4	46,9	27,1	0,5	321,9
1963	358,9	39,2	354,6	4,0	756,7
1964	138,0	53,5	155,5	12,9	359,9
1965	175,6	30,7	112,9	0,6	319,8
1966	189,5	131,0	333,2	0,6	654,3
Summa	1 250,7	359,7	1 084,3	18,8	2 713,5

Tabell 4. Tillstånd till direkta investeringar i Sverige från utlandets sida

Verksamhetstyp och nyetableringar

Mkr

	1963		1964		1965		1966	
	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp
<i>Totalt</i>		756,7		359,9		319,8		654,3
försäljningsföretag ..		139,9		206,0		197,3		427,9
övriga		616,8		153,9		122,5		226,4
därav nya under året	125	54,2	126	90,4	102	40,9	149	197,7
försäljningsföretag ..	78	14,1	70	24,0	66	22,5	83	142,5
övriga	47	40,1	56	66,4	36	18,4	66	55,2
Härav:								
<i>EFTA</i>		358,9		138,0		175,6		189,5
försäljningsföretag ..		79,2		103,2		121,0		164,3
övriga		279,7		34,8		54,6		25,2
därav nya under året	67	29,9	75	27,0	50	8,2	82	43,1
försäljningsföretag ..	48	4,5	38	1,9	33	2,3	48	28,3
övriga	19	25,4	37	25,1	17	5,9	34	14,8
<i>EEC</i>		39,2		53,5		30,7		131,0
försäljningsföretag ..		11,6		10,9		16,6		21,7
övriga		27,6		42,6		14,1		109,3
därav nya under året	20	10,8	21	39,1	21	15,0	26	15,9
försäljningsföretag ..	11	1,5	13	1,1	14	11,1	17	7,6
övriga	9	9,3	8	38,0	7	3,9	9	8,3
<i>Nordamerika</i>		354,6		155,5		112,9		333,2
försäljningsföretag ..		47,8		79,4		59,1		241,8
övriga		306,8		76,1		53,8		91,4
därav nya under året	37	13,4	28	23,4	29	17,1	39	138,0
försäljningsföretag ..	19	8,0	17	20,5	18	8,5	18	106,6
övriga	18	5,4	11	2,9	11	8,6	21	31,4

Riksbankens Jubileumsfond

Till fonden inflöt under 1966 räntor till ett nettobelopp av 18 333 783 kronor 52 öre. Omkostnaderna uppgick till 290 696 kronor 85 öre, varigenom fondens nettointäkt kom att utgöra 18 043 086 kronor 67 öre. År under 1965 och 1966 beviljade anslag utbetalades under året 3 846 840 kronor.

Under året uppplupna men ej uppburna räntor har icke bokförts.

Fondens ställning per den 31 december 1965 och 1966 framgår av följande balansräkning. De ursprungligen övertagna obligationerna har upptagits till de bokföringsvärden varmed de överfördes till fonden och de därefter tillkomna obligationerna till de faktiska inköpsvärdena.

Balansräkning

per den 31 december 1965 och 1966

<i>Tillgångar</i>	1965	1966
Obligationer utfärdade av Svenska staten ..	126 402 250:—	126 402 250:—
Hypoteksinrättningar	141 716 500:—	141 716 500:—
Kommuner	18 116 750:—	20 116 750:—
Industrier	13 384 100:—	25 711 100:—
Räkning i riksbanken	122 972:96	3 056:78
Postgiro	99 838:96	88 779:16
Kassa	—	222:65
	<hr/> Kr 299 842 411:92	<hr/> Kr 314 038 658:59
<i>Skulder</i>		
Kapitalkonto	282 708 420:96	282 708 420:96
Beviljade ej utbetalda anslag		14 773 616:—
För anslag disponibla medel:		
Ingående behållning		17 133 990:96
Avgår: Beviljade anslag		18 620 456:—
Tillkommer: Årets nettointäkt		18 043 086:67
Utgående behållning	17 133 990:96	16 556 621:63
	<hr/> Kr 299 842 411:92	<hr/> Kr 314 038 658:59

Vinst- och förlusträkning

Utgifter	1965	1966
Omkostnader	116 716: 54	290 696: 85
Utbetalda anslag	167 000: —	
Fondens nettointäkt .	17 133 990: 96	18 043 086: 67
	<hr/> Kr 17 417 707: 50	<hr/> Kr 18 333 783: 52
<i>Inkomster</i>		
Ränteutäkt netto .	Kr 17 417 707: 50	Kr 18 333 783: 52

Anm: Bokföringen har fr. o. m. 1966 lagts om i syfte att avspegla årets faktiska anslagsbeslut.

Tidigare återfanns å balansräkningens skuldsida en enda post, kallad kapitalkonto. Fr. o. m. 1966 redovisas tre poster: ett kapitalkonto, beviljade ej utbetalda anslag samt behållningen av för anslag disponibla medel. Den sistnämnda posten beräknas som den från föregående år överförda medelsbehållningen *minus* under året beviljade anslag *plus* årets nettointäkt. Vid övergången från tidigare till nu tillämpade bokföringsregler har som ingående behållning av för anslag disponibla medel år 1966 upptagits nettointäkten för 1965 (exkl. under detta år utbetalda anslag). Vidare har beviljade vid 1965 års slut ej utbetalda anslagsbelopp upptagits under beviljade anslag för 1966.

På *vinst- och förlusträkningen* bokföres fr. o. m. 1966 ränteutäkt (netto) och fondens omkostnader; skillnaden utgör fondens nettointäkt. Tidigare fördes *utbetalda* anslag som utgift på denna räkning.

För att underlätta jämförelse med tidigare bokslut har ovan återgetts balansräkning och vinst- och förlusträkning för 1965 i omdisponerat skick. Det bör observeras att de icke avser att visa det resultat som skulle ha framkommit för 1965 om de nya bokföringsprinciperna i sin helhet tillämpats under detta år.

Övergångsdispositionerna belyses ytterligare av följande siffror. Beviljade, ännu ej utbetalda anslag uppgick vid slutet av 1965 till kr 2 009 344: —. Under 1966 beviljade anslag utgjorde kr 16 611 112: —. Summan av dessa, kr 18 620 456: —, tog i anspråk de vid årets ingång disponibla medlen kr 17 133 990: 96 plus kr 1 486 465: 04 av 1966 års nettointäkt. Resten av 1966 års nettointäkt, kr 16 556 621: 63, utgör de för år 1967 disponibla medlen.

Stockholm den 4 januari 1967

KRISTER WICKMAN

ERIK WÄRNBERG

PER ÅSBRINK

GUSTAF KOLLBERG

TORSTEN BENGTSO

YNGVE HOLMBERG

BIRGER NILSSON

/ Karin Winberg